

Útmutató az óvodapedagógusok számára

2. Munkacsomag

2024

 Az Európai Unió
társfinanszírozásával

Az Európai Unió finanszírozásával. Az itt szereplő vélemények és állítások a szerző(kt) álláspontját tükrözik, és nem feltétlenül egyeznek meg az Európai Unió vagy az Európai Oktatási és Kulturális végrehajtó Ügynökség (EACEA) hivatalos álláspontjával. Sem az Európai Unió, sem az EACEA nem vonható felelősségre ezokról.
Project Nr: 2023-1-IT02-KA220-SCH-000165552

Tartalomjegyzék

1.RÉSZ: Bevezetés	3
A cél	3
Szabadtéri oktatás a kisgyermekkorban	5
Szabadtéri oktatási tevékenységek: előnyök	6
Szabadtéri tevékenységek és mozgáskorlátozott gyermekek	12
Módszertani és pedagógiai megközelítés	12
A gyermek mint a tanulás aktív szereplője	12
Szabadtéri inkluzív pedagógia és szabadtéri terek egyetemes tervezése	13
Játékos tanulás	17
Digitális technológia az inkluzív és tanulóközpontú szabadtéri oktatásban	19
A kisgyermekkel folytatott iskolai oktatási tevékenységek végrehajtásához – a partnerországok kontextusa	22
Az országok helyzetének áttekintése	24
2. RÉSZ: Szabadtéri tevékenységek tervezése	29
Hogyan tervezzünk hatékony szabadtéri oktatási környezetet 3-5 éves gyermekek számára	29
A pedagógus szerepe	29
Egészségvédelem és biztonság az akadálymentes kültéri környezet kialakításakor mozgáskorlátozott gyermekek számára	31
Tanulást szolgáló szabadtéri terek	
Inkluzív szabadtéri oktatási tevékenységek tervezése és végrehajtása	
Megfigyelés és facilitálás	36
Reflektálás és értékelés	37
3.RÉSZ: Beköltözik a szabadtér	38
Hogyan tervezzünk hatékony tantermi környezetet a benti és a szabadtéri oktatás folytonosságának elősegítése érdekében	39
Egészségvédelem és biztonság az akadálymentes és befogadó osztálytermi környezet kialakításában	40
Következtetések és ajánlások	43
Referenciák, könyvészet:	48

Irányelvek oktatóvideók:

<https://www.outdoor4mi.eu/outputs/>

<https://www.youtube.com/@outdoor4mi>

Rövidítések táblázata

SZT	Szabadtéri tevékenység
UT	Univerzális tervezés
KGYNG	Óvodai nevelés
MK	Mozgáskorlátozottság

1. Bevezetés

A cél

Jelen dokumentum célja, hogy egy tömör elméleti keretet és gyakorlati ajánlásokat tartalmazó gyakorlati útmutatót nyújtson a 3-5 éves (köztük mozgáskorlátozott) gyermekekkel foglalkozó pedagógusok számára arról, hogy hogyan szervezzenek és valósítsanak meg olyan szabadtéri tevékenységeket, amelyek minden gyermek igényét figyelembe veszik. Az útmutatót az Erasmus+ által finanszírozott Outdoor4mi projekt célok (projekt száma: 2023-1-IT02-KA220-SCH-000165552) megvalósítására dolgozta ki az olaszországi, ciprusi, máltai, spanyolországi, romániai és portugáliai partner. A dokumentum a második munkacsomagot mutatja be: Outdoor4mi útmutató szabadtéri tevékenységek megvalósítására óvodai pedagógusok számára. Célja, hogy a 3-5 éves gyermekekkel foglalkozó szakembereknek elméleti háttérrel és gyakorlati tanácsokat nyújtson arra vonatkozóan, hogyan készítsék elő az oktatási környezetet a szabadtéri tevékenységek (SZT) lebonyolítására az óvodákban, a környezet elérhetőségére is összpontosítva a mozgáskorlátozott tanulókat illetően. A képzett és tapasztalt pedagógusok központi szerepét felismerve a gyermekek tanulási

folyamataiban és a „tanulás személyre szabásában, hogy az hiteles és releváns legyen” (UNESCO, 2021), a projekt fő célja az óvodapedagógusok tudatosságának és kompetenciájának növelése a szabadtéri tevékenységek integrálásában a gyermekek számára ebben a korcsoportban. Célunk, hogy hozzájáruljunk az Erasmus+ környezetvédelemre és befogadásra vonatkozó prioritásaihoz azáltal, hogy az óvodapedagógusok számára útmutatást nyújtunk a 3-5 éves gyermekek – köztük akadályozottsággal élő gyermekek – igényeinek megfelelő, befogadó szabadtéri helyszín és a tevékenységek kialakításához. Ugyanakkor azt is reméljük, hogy erősíthetjük a pedagógusok szakértelmét a szabadtéri tevékenységek megvalósításában azáltal, hogy javaslatokat teszünk az akadályok és nehézségek leküzdésére, hogy minden gyermek élvezhesse ennek a megközelítésnek az előnyeit. Az útmutatóban bemutatott vezérelvek, kulcsötletek és gyakorlati javaslatok nem egy merev tantervet, hanem a szabadtéri tevékenységek (SZT) megvalósításához szükséges oktatási gyakorlatok rugalmas forrását képezik. A cél az, hogy inspirációt és támogatást nyújtsunk az óvodai pedagógusoknak a szabadtéri környezet biztonságos és hozzáférhető elérésében. Ezek az irányelvek adaptálhatók a 3-5 éves gyerekekkel folytatott szabadtéri tevékenységekhez az adott környezetnek és iskolai kultúrának leginkább megfelelő módon.

Az Outdoor4mi útmutató kidolgozása olyan kutatási tevékenységek eredményein alapult, amelyek figyelembe vették:

- a) a kisgyermekkorú inkluzív környezeti nevelésről szóló legújabb publikációk szakirodalmi áttekintésének főbb megállapításait, valamint
- b) a 3-5 éves, többek között mozgáskorlátozott gyermekekkel és szülőikkel foglalkozó kisgyermekkorú nevelők/érintettek interjúinak elemzéséből származó ötleteket és témákat. Konkrétan, a kisgyermekkorú nevelési és oktatási intézményekben az inkluzív szabadtéri tevékenységről (SZT) szóló szakirodalom áttekintése után a 3-5 éves korú gyermekekkel foglalkozó óvodapedagógusokkal készített fókuszcsoportos interjúk és

a mozgássérült gyermekek szüleivel készített egyéni interjúk tematikus elemzése alapján kidolgoztuk a szabadtéri tevékenységek megszervezésének és lebonyolításának keretét. Minden partnerországban a) két fókuszcsoporthat tartottak legalább négy résztvevő pedagógus részvételével; és b) négy egyéni interjút készítettek a szülőkkel. Összesen 56 pedagógus és 28 szülő vett részt az európai szintű adatgyűjtésben.

Ez a jelentés három részből áll. Az első rész a legújabb szakirodalom alapján röviden tárgyalja a SZT fogalmát és előnyeit, a SZT elméleti keretét a kisgyermekkorban, valamint a szabadtéri tevékenységeket kísérő módszertani és pedagógiai megfontolásokat. Kiemeli továbbá a SZT fontosságát, és ismerteti a kontextust, amelyben a partnereknek gyakorlatba ültetik azokat. A második rész dokumentálja az irányadó elveket, és tanácsokat ad a 3-5 éves gyermekek – köztük a mozgáskorlátozottak – sajátos tanulási igényeihez igazított biztonságos és inkluzív SZT megtervezéséhez és alkalmazásához. A harmadik rész a hatékony osztálytermi környezet kialakítását tárgyalja, amely elősegíti a folytonosságot a beltéri és kültéri oktatás között, beleértve az egészségügyi és biztonsági kérdéseket is. A második és harmadik rész fókuszcsoporthatból és egyéni interjúkból gyűjtött adatokon alapul.

Szabadtéri oktatás a kisgyermekkorban

A szabadtéri oktatás a tanítás innovatív megközelítése, amely egyre nagyobb teret nyer, és számos előnnyel jár a gyermekek számára, különösen a kisgyermekkorban nevelésben. Olyan tevékenységeket foglal magában, amelyek az osztálytermen kívül, a hivatalos oktatási programmal párhuzamosan zajlanak, és támogatják a tanulási folyamatot. Murillo és társai (2018) szerint a SZT magában foglalja a test és az érzékszervek segítségével történő tanulást, a másokkal való interakciót és az adott helyen szerzett tapasztalatokra való reflektálást. Stavrianos és Pratt-Adams (2022) a SZT-t olyan nem formális oktatási megközelítésnek minősíti, amely tantárgyak széles körére terjed ki, és az osztálytermen kívül zajlik. Vladescu (2022) szerint a SZT az

oktatás mindhárom formáját – formális, informális és non-formális – ötvözi, hogy a gyermek holisztikus fejlődését elősegítse. A SZT-ben a hangsúly elsősorban arra a környezetre helyeződik, amelyben a tanulás zajlik.

Roji-Ramos és társai (2021) szerint a SZT az Amerikai Egyesült Államokból származik, és Kalifornia volt az első, ahol ilyen programot fejlesztettek ki. Bortolotti (2019) szerint a SZT gyökerei az angolszász kultúrára vezethetők vissza. Idővel Ázsia és Európa is csatlakozott a mozgalomhoz, és a SZT programok mára világszerte népszerűvé váltak.

Az elmúlt években a SZT világszerte jelentős érdeklődésre tett szert az oktatási ágazatban. Lehetőséget látnak benne az aktív tanulás és a transzverzális készségek előmozdítására mind helyi, mind nemzetközi kontextusban. A szabadtéri oktatás kiváló eszközt kínál a gyermekek kíváncsiságának és érdeklődésének felkeltésére, a természeti környezetben végzett interaktív tevékenységek révén passzívból aktívvá alakítva az oktatást (Lattarulo & Vandelli, 2021). Ez a megközelítés fokozza a kritikai gondolkodást, az ember-természet kapcsolatokat és a világhoz való kapcsolódást. Emellett olyan alapvető 21. századi készségeket és kompetenciákat biztosít a gyermekek számára, amelyeket a hagyományos osztálytermi oktatás nem tud nyújtani, mint például a tanulási- és innovációs készségek, az életvezetési- és karrierkészségek, valamint információ, média és technológia (Özgem, 2022).

A szabadtéri oktatás fogalmát többféleképpen használják, például természetpedagógia, környezeti nevelés, szabadtéri oktatás, tantermen kívüli oktatás, tapasztalati tanulás, kalandpedagógia, helyalapú tanulás vagy valós életben való tanulás. A kisgyermekkorú nevelési kontextusban a szabadtéri tevékenységek jellemzően a szabad játékkal társulnak, amelyek rendkívül hasznosak a kisgyermek számára, mivel arra ösztönzi őket, hogy interakcióba lépjenek az emberekkel, a környezettel és a tárgyakkal, valamint, hogy felfedezzék, kísérletezzenek és értelmet adjanak az őket körülvevő világnak. A szabadtéri játék a világ óvodáiban a napi rutin szerves részét képezi, és általában visszatérő tevékenységként szervezik (Birkeland,

2019). Noha a szabadtéri játék fontos, kiváló helyszín lehet strukturáltabb tevékenységekhez is, amelyek segítik a gyermekeket a készségek széles skálájának elsajátításában és fejlesztésében olyan tantárgyak terén, mint a matematika, a történelem, a geológia, a művészet, a zene és a kommunikáció. Ugyanakkor, a szabadtéri tapasztalatok tanulási eszközként használhatók osztálytermi környezetben, ami potenciálisan új kérdéseket indíthat el. A tapasztalatoknak és a reflexiónak ez a folyamatos körforgása alapvető fontosságú a SZT számára (DEHORS Project 2021). Ennek eredményeképpen világszerte nagyobb hangsúlyt kapott a szabadtéri tevékenységek fontossága az óvodákban (Waller, et al., 2017).

Szabadtéri oktatási tevékenységek: előnyök

A szabadtéri tevékenységek és élmények sok szempontból rendkívül hasznosak a kisgyermek számára. Ezért van hosszú hagyománya annak, hogy a kora gyermekkori nevelésben a játék és a tanulás részeként a szabadban töltött idő is szerepet kap. A szabadban való játék és tanulás egyedülálló lehetőséget biztosít a gyermekek számára, hogy kutatásokat végezzenek, alkossanak, gyarapodjanak és

felfedezéseket tegyenek, miközben a természettel való aktív foglalkozáson keresztül kihívásokkal találkoznak. A gyermekek felfedezésre születtek, így a természetes kültéri terekben való tartózkodás számos lehetőséget biztosít számukra a tanulásra, érzékszerveik fejlesztésére és a mozgás felfedezésére.

Napjaink urbanizált világában azonban egyre kevesebb minőségi szabadtéri hely áll rendelkezésre, így a pedagógusok és a szülők körében egyre nagyobbak a biztonsági és egészségügyi aggályok, ami negatívan hat a szabadtéri tevékenységek megvalósítására. A gyermekek már nem férnek hozzá ugyanúgy a játszóterekhez, mint korábban, és több tanulmány is kimutatta, hogy a technológia és a digitális játékok széles körű használata a fizikai aktivitás és a szabadtéri játék csökkenéséhez, valamint a normális fizikai fejlődés elmaradásához vezetett (Fischetti et al., 2020). A szabadtéri tevékenységek beépítésének további akadályai közé tartoznak az adminisztratív politikák, a szabadtéri tevékenységek értékével kapcsolatos téves elképzelések, a koragyermekkorai nevelők félelme és képzetlensége, valamint a létesítmények hiánya.

Egy nemrégiben készült áttekintés (Kiviranta et al., 2023) 10 országból 20 tanulmányt vizsgált a szabadtéri tanulásról a kisgyermekkorai nevelésben. A cél az volt, hogy azonosítsák és leírják a szabadtéri tanulás megvalósításának előnyeit és kihívásait. Az áttekintésből hat kategória rajzolódott ki, köztük a szabadtéri tanulás hatása a gyermekek holisztikus fejlődésére, egészségére és jólétére, a gyakorlati tanulási lehetőségek, a természetben szerzett élmények, a pedagógusok segítő szerepe, valamint a szabadtéri tanulás gondos megszervezésének fontossága. Gray (2018) szerint a szabadtéri tanulásnak négy dimenziója van: készségek és tudás, ember és természet közötti kapcsolatok, természetvédelem és fenntarthatóság, valamint egészség és jólét. Wattchow (2021) kifejti, hogy a szabadtéri tanulás „lehetőséget biztosíthat arra, hogy egy helyhez érzékileg, kognitívan, szimbolikusan, empatikusan, sőt spirituálisan is kapcsolódjunk” (106. o.).

A szabadtéri oktatás az élményalapú tanulás értékes megközelítéseként vált elismertté, ahol a tudás a környezettel való fizikai interakció és az érzékszervi tapasztalatok révén épül fel, amelyet széles körű kutatások támasztanak alá. Ezen a területen a

közelmúltban végbement fejlemények ahhoz a következtetéshez vezettek, hogy a SZT-nek a tanterv rendszeres részévé kell válnia, és a tevékenységeknek az osztálytermen kívül kell zajlaniuk. Az ilyen tevékenységek a kirándulásoktól a szabadtéri tanulási környezetekig terjednek, amelyeket úgy terveztek, hogy a gyermekeket gyakorlatias, tapasztalati tanulásba vonják be (Dettweiler & Mygid, 2020). A szabadtéri tevékenységek és a játék beépítése elősegíti a motivációt és az iskolai munka iránti érdeklődést, örömet és elégedettséget nyújt, növeli a gyermekek lelkesedését és kommunikációs hajlandóságát, építi az önbecsülést és új készségeket fejleszt (Haraga, 2023). A javaslat az, hogy az osztálytermeket rendszeresen cseréljék fel a szabadtéri környezetre, és hogy minden tantárgyat a szabadban tanítsanak.

A szabadtéri tanulás és játék előnyei a gyermekek fejlődése szempontjából kontextustól és témától függően változnak (Bentsen & Eeby-Ernst, 2020). Az alábbiakban felsoroljuk és ismertetjük a legfontosabb előnyöket:

1. Önálló, aktív tanulás

Azáltal, hogy a gyerekek minden érzékszervüket használva gyakorlatias tanulási tapasztalatokban vesznek részt, kielégítik kíváncsiságukat, és önálló tanulókká válnak, fejlesztve az olyan kognitív készségeket, mint a képzelet, a kreativitás, a kritikus gondolkodás, a koncentráció és a reflexió. A szabadtéri tevékenységek során a döntések meghozatalának és a tanulás irányításának lehetősége elősegíti az önállóságot és az önbizalmat. A szabadtéri terek képesek táplálni a gyermekek természetes kíváncsiságát és bizonyos fokú kockázatot bevinni a tanulási tevékenységekbe. Ha a gyermekek számára lehetővé tesszük, hogy ésszerű és kiszámított kockázatokat vállaljanak a próbálgatás és hibázás útján, társaikkal együtt dolgozva, és olyan felnőtt által irányítva, aki képes elkerülni a veszélyes helyzeteket, elősegítjük a nehézségekkel való szembenézéshez és azok leküzdéséhez hasznos készségek fejlődését (Cortecci et al., 2021). Ezek a lehetőségek különösen értékesek egy olyan társadalomban, amely hajlamos a gyermekek túlzott védelmére, mivel a kockázatok elkerülése nem tanítja meg őket arra, hogyan nézzenek szembe, és hogyan kezeljék azokat. Ehhez azonban kiegyensúlyozott megközelítésre van szükség a kockázatok és az előnyök, valamint a biztonság és a tanulási lehetőségek között, amely azon a felismerésen alapul, hogy a kockázat szubjektív, és hogy a megfelelő feltételeket kell megteremteni a biztonság garantálásához (Bento & Sandseter 2020; Gori és társai 2023). A szabadban való aktív részvétel növeli a gyermekek elkötelezettségét és a tanulás iránti felelősségvállalását (Mann et al., 2022). A gyermekeknek változatos helyzetek és kihívások széles skáláját kínálja, amelyekkel meg kell küzdeniük, és amelyekkel próbára tehetik határaikat. Emellett elősegíti a gyakorlati tanulási lehetőségeket, amelyek támogatják a

gyermek sokoldalú fejlődését (Kiviranta és társai, 2023). A zöld, nyugodt és csendes szabadtéri környezet fokozza a tanulást az elkötelezettség, a figyelem, az önfegyelm és a stressz csökkentésével (Kuo és társai, 2019).

2. Kommunikációs és szociális készségek

A változatos tanulási környezetek növelik a gyermekek motivációját és támogatják a szociális interakciót (Mygind, 2020). A szabadtéri tevékenységek kontextust biztosítanak a társaikkal való megosztáshoz és interakcióhoz. Emellett a szabadtéri terek kiszámíthatatlansága és az, hogy az egyéneknek alkalmazkodniuk kell hozzájuk, számos lehetőséget biztosít a problémamegoldásra, a kockázatkezelésre és a különböző személyes erőforrások használatára, beleértve azokat is, amelyek nem látszanak azonnal, mint például a társakkal való együttműködés. Ennek eredményeképpen az egyének később az önmagukba vetett hit, az erő és az önismeret fokozott érzésével reflektálhatnak a szabadtéri tapasztalataikra (Giunti és társai, 2023). Miközben a szabadban játszanak vagy tanulnak, a gyermekeknek számos lehetőségük van a fizikai közelségre és a társas interakcióra. Együttműködő cserékbe bocsátkoznak, különböző szerepeket vállalnak, kreatív és élvezetes módon kapcsolódnak másokhoz.

3. Az identitástudat kialakítása: egyéni és kulturális

A gyermekek a játékos szabadtéri tevékenységek révén sokat tanulhatnak önmagukról, és kialakulhat bennük a személyes/egyéni és kulturális identitás érzése. A szabadtéri tevékenységekbe való aktív bekapcsolódás és az önvizsgálat révén döntéseket hozhatnak preferenciáikról, tudatosíthatják képességeiket, erősségeiket és gyengeségeiket, és ápolhatják érzelmeiket. A kutatások azt mutatják, hogy a szabadtéri környezet a kulturális formálódás színterének tekinthető. A szabadtéri terek – a városi területektől az erdőig – kultúránként és országonként eltérőek. Ezért a szabadtéri környezethez és

tevékenységekhez való hozzáférés lehetővé teszi a gyermekek számára a kulturális megértés és identitás előmozdítását. A gyermekek megértik a társadalmi körülményeket, társadalmi viselkedésformákat, hagyományokat, szokásokat és hitrendszereket, és a kultúra társalkotóivá és rekonstruálóivá válnak. Első kézből szerezhhetnek tapasztalatokat és alkothatnak jelentéseket a valóságról (Mussini és társai, 2020). A szabadtéri tevékenység (SZT) révén kialakul bennük az összetartozás, a felelősség, a környezetük iránti megbecsülés és szeretet érzése. A szabadtéri környezet lehetőséget biztosít a gyermekek számára, hogy építsék a tanulási folyamataikat. A tanulási folyamat főszereplőiként lépnek fel, javítva önbecsülésüket és kommunikációs készségeiket (Bento & Costa, 2018).

4. Fizikai készségek, jólét és egészség

A szabadtéri tevékenységek csökkenthetik a stresszt, és javíthatják a gyermekek fizikai és érzelmi állapotát. Amint azt Bento és Sandseter (2020) megjegyezte, a szabadtéri környezetben való játék növelheti a fizikai aktivitást és a jólétet. A szabadtéri tevékenységek örömet és elégedettséget nyújtanak a kisgyermekek számára, ezáltal elősegítik jólétüket és egészségüket. A természettel való mindennapos interakció erősíti az immunrendszert, és lehetőséget biztosít a testmozgásra és a fizikai aktivitásra. A szabadban végzett aktív tevékenység pozitív hatással lehet a gyermekek fizikai fejlődésére, beleértve a testtudatot, az egyensúlyt, a koordinációt és az erőt. Olyan mozgásokat sajátíthatnak el, mint az ugrás, a mászás és a futás. Mann és munkatársai (2022) szerint a nyitott és természetes terekben való időtöltés pozitív hatással lehet a fizikai, kognitív és mentális egészségre.

5. Környezettudatosság és kapcsolat a természettel

A szabadtéri tevékenységek, beleértve a játékot is, döntő szerepet játszanak a gyermekek természet iránti érzékenységének, tiszteletének és szeretetének

fejlesztésében. Azzal, hogy megismertetjük velük a környezeti tulajdonságokat, elősegítjük a természethez való kötődésüket és a környezettudatosságukat. Onida (2021) a talaj megtapasztalásának fontosságáról szóló, korai életkorban történő tárgyalása során hangsúlyozta, hogy a talaj sokkal több, mint egy anyag, ez az a „szövet”, amely lehetővé teszi az élet minden formáját a bolygónkon. Ezért a talaj felfedezése, megérintése és megtapasztalása döntő szerepet játszik abban, hogy a gyermekek már kora gyermekkortól kezdve érzékennyé váljanak a föld szeretetére és tiszteletére, valamint tulajdonságainak megértésére. A természetes környezettel és a természetes környezetben való játék mellett érzelmi kapcsolatokat is kialakíthat a gyermekek és a természet között. A természettel való kölcsönhatás növelheti a természeti és biológiai folyamatok működésének megértését, és elősegítheti az olyan kérdésekkel kapcsolatos pozitív hozzáállást, mint a környezeti fenntarthatóság, az éghajlatváltozás, az újrahasznosítás stb.

Egy nemrégiben készült tanulmányban Barrable & Booth (2020), a szabadtéri óvodák szerepét vizsgálta a gyermekek természethez való kötődésének kialakításában a hagyományos óvodákkal összehasonlítva. Az eredmények azt mutatták, hogy két fő tényező befolyásolta ezt a kapcsolatot: a szülők kapcsolata a természettel és a szabadtéri óvodában töltött teljes idő. Ez a

mennyiség-válasz típusú kapcsolatra utal a természetben eltöltött idő és a természethez való kapcsolódás között.

Szabadtéri tevékenységek és mozgássérült gyermekek

Minden gyermeknek biztosítani kell a lehetőséget, hogy részt vehessen a szabadtéri tevékenységekben és részesülhessen azok pozitív hatásaiból. A mozgáskorlátozott gyermekek azonban akadályokkal szembesülhetnek, amelyek gátolhatják a

hozzáférésüket a tevékenységekhez, vagy korlátozhatják őket a tapasztalatszerzésben és részvételi időben. Egy befogadó szabadtéri helyszín minden gyermek számára hozzáférhetőnek kell lennie, beleértve az akadályozottsággal élőket is, ami azt jelenti, hogy könnyen megközelíthetőnek és megfelelő eszközökkel felszereltnek kell lennie. Ennél is fontosabb, hogy ezt a teret úgy kell kialakítani, hogy megfeleljen a gyermekek változatos igényeinek, lehetőséget biztosítva a részvételre, a kényelemérzetre és a tevékenységek élvezetére (Everyone Can Play, 2023). Felismerve a szabadtéri játék előnyeit, törekednünk kell az akadályok elhárítására, valamint a hozzáférhető és befogadó szabadtéri környezetek kialakítására, hogy a gyermekek egyenlő módon részt vehessenek a tanulási folyamatban. Az akadályozottsággal élő gyermekeknek érezniük kell, hogy szívesen vesznek részt a szabadtéri tevékenységekben, és minimalizálniuk kell a szabadtéri környezethez való nem tartozás stigmáját. Célunk, hogy iránymutatásokat adjunk a pedagógusok számára a szabadtéri tevékenységek tervezésének és végrehajtásának megkönnyítése érdekében, hogy a 3-5 éves korú gyermekek – beleértve az akadályozottsággal élőket is – számára inkluzív és hozzáférhető tereket biztosítsunk, ahol különféle tevékenységeket tapasztalhatnak meg, hogy a szabadtéri környezetben, a szabadtéri környezetről és a szabadtéri környezeten keresztül tanulhassanak.

Módszertani és pedagógiai megközelítés

A gyermek, mint a tanulás aktív szereplője

A szabadtéri tevékenység (SZT) elméleti kerete Vygotsky (2016) és Dewey (1963) felfogásából indul ki, amely a gyermeket a tanulás és a kulturális formáció középpontjában álló aktív szereplőnek tekinti. Dewey (1963) a SZT fontos gondolkodójának tekinthető, mivel progresszív pedagógiája azt állítja, hogy a gyermekeknek gyakorlati, valós élményeken keresztül kell tanulniuk. Az általa megfogalmazott tanulás a cselekvésen keresztül megfelel a SZT elméleti keretének. A gyermekeket a mindennapi életük aktív résztvevőjeként azonosítja a szüleikkel, a

nevelőkkel, a tárgyakkal és a természettel való fizikai kapcsolatokon keresztül, amelyek lehetőséget biztosítanak a növekvő képességeiknek megfelelő tevékenységek széles körére. Hedegaard (2020) szerint a gyermekek tanulása és kulturális formálódása kontextualizált, közvetített és az adott kulturális kontextusba ágyazott. Hangsúlyozza, hogy a gyermekek fejlődése és kulturális formálódása nem rögzített, szekvenciális módon zajlik, hanem dinamikus folyamatok, amelyek a gyermekek aktív részvételét és a társadalmi viszonyokkal való dialektikus kapcsolatteremtés lehetőségeit igénylik. Az emberi fejlődés proximális (tartós) folyamatainak meghatározásakor Bronfenbrenner (2001) megjegyezte, hogy a hely, az emberek, az idő és a folyamatok kulcsszerepet játszanak az egyén fejlődésében, különösen a korai szakaszokban. Bronfenbrenner kihangsúlyozta az aktívan fejlődő bio-pszichológiai emberi szervezet és a közvetlen környezetében lévő emberek, tárgyak és szimbólumok közötti kölcsönhatás fontosságát. Ebből következően úgy tűnik, hogy a holisztikus fejlődésük szempontjából döntő fontosságú az, hogy a gyermekek hol tanulnak és növekednek, ezért az osztálytermen kívüli oktatás egyedülálló tanulási környezetet biztosít (Güdelhöfer, 2016). Bortolotti (2019) hangsúlyozza, hogy a hely alapvető összetevője a folyamatnak a SZT-ben. A helyalapú tanulás olyan pedagógiát ír le, amely a hely szerepére és fontosságára összpontosít a tanulási folyamatban, felismerve, hogy minden egyes hely különböző lehetőségeket és egyedi lehetőségeket nyit meg a tanuló számára, hogy a hellyel való interakciókon keresztül értelmet konstruáljon.

Kültéri inkluzív pedagógia és a szabadtéri terek egyetemes tervezése

A befogadás elismeri az emberek sokféleségét, és arra törekszik, hogy ezeket a különbségeket előnyként használja fel. Rávilágított arra, hogy az oktatási ágazaton belül olyan változásokra van szükség, amelyek támogatják a befogadást, és lehetővé teszik, hogy minden gyermek a saját szintjén vehessen részt. A kutatások (lásd Bortolotti és társai, 2020) megerősítik, hogy jelentős kapcsolat áll fenn a munkahelyi oktatási gyakorlatok és a befogadás között. A szabadtéri terek sajátos jellemzői, mint például a méretek, a struktúra és az anyagok kedvezőnek tekinthetők a saját szükségletekre való

válaszkeresés, valamint a személyes és társadalmi érdeklődés és projektek megvalósításának lehetősége szempontjából. Indikatívan:

- A külső környezet lehetővé teszi a csoportok és egyének számára, hogy többé-kevésbé szándékosan manipulálják a tárgyakat, ismereteket szerezzenek, utakat építsenek, megfigyeljék a környezetet, jelezzék jelenlétüket, elrejtőzzenek stb.
- Ha a külső környezet természetes, a képzelet és a lehetőségek megsokszorozódnak és új jelentésekkel gazdagodnak, ami személyre szabott, aktív és értelmes használatot eredményez.
- A kapcsolati tér rendkívül vonzó, és arra ösztönzi a gyerekeket, hogy időt és teret találjanak maguknak, miközben a közös célok elérése érdekében az együttműködés dinamikáját is aktiválja.
- A terek kevésbé strukturált jellegét a szabadtéri környezet értékes oktatási elemének tekintik, amely lehetővé teszi az ilyen tevékenységekben részt vevő személyek számára, hogy felfedezzék, és jobban megértsék önmagukat.

Ahogy Schenetti és Petrucci (2023) megállapítja, „a szabadtéri oktatási teret rekurzív módon kell elképzelni, megtervezni és kipróbálni, hogy jól karbantartott, tiszta és gazdag tanulási környezetként jelenjen meg, amely képes a felfedezésre, a kutatásra és a játékra ösztönözni, miközben támogatja a gyermekek autonómiáját és ösztönzi az együttműködést” (9. o.). A gyermek növekedéséhez és fejlődéséhez tökéletes tér kialakítása alapvető fontosságú. A térnek elég rugalmasnak kell lennie ahhoz, hogy megfeleljen a gyermek igényeinek és érdeklődésének. A gyerekek szeretik a kalandos, természet-, állat- és kőillatú helyeket. Rengeteg térre van szükségük a mozgáshoz, játékhöz és felfedezéshez – átalakítható, természetes anyagokban gazdag térre, ahol gödröket áshatnak, játszhatnak a sárban, hintázhatnak és elbújhatnak a bokrok között. Ennek a térnek a találékonyság helyének kell lennie, ahol a gyerekek megtapasztalhatják és felfedezhetik az őket körülvevő világot. A játszótereket kiváló tanulási helyeknek tekintik, ahol a gyermekek megtapasztalhatják a játékot mind a kockázatvállalás, mind a strukturált zónákban. A kutatások azt mutatják (Bento &

Sandseter, 2020), hogy a játszóterek kockázatvállaló és biztonságos jellemzői közötti egyensúly elősegíti a gyermekek maximális élvezetét és izgalmát. A természetes és mesterséges elemeket tartalmazó vegyes környezet támogatja a különböző tanulási stílusokat, és megfelel a gyermekek sokféle igényének (DEHORS Project, 2021).

Az inklúzió olyan politikák és gyakorlatok folyamataként történő meghatározásából kiindulva, amelyek elősegítik a sokszínűséget és az összetartozás érzését, azon a meggyőződésen alapulva, hogy minden ember értékkel és potenciállal rendelkezik és tiszteletet érdemel, elengedhetetlen olyan szabadtéri terek és tevékenységek tervezése, amelyek megfelelnek a szükségleteknek és az egyéni prioritásoknak.

Az inkluzív oktatás hangsúlyozza, hogy a tanulási folyamatban alkalmazott megközelítéseknek és eszközöknek elsősorban minden gyermek szükségleteivel kell foglalkozniuk, beleértve a fogyatékkal élőket is. (Schenetti & Petrucci, 2023). A mobilitási nehézségekkel küzdő gyermekeknek is egyenlő hozzáférést kell biztosítani a szabadtéri tevékenységhez (Morse, 2023), mert az inkluzív oktatás elengedhetetlen a hozzáférhetőség és teljes körű részvételhez biztosításához (Malaguti & Augenti, 2022).

A szabadtéri tevékenységi folyamatok minősége a szabadtéri terek minőségi kialakításához kapcsolódik, ami az ezeket a tereket használó valamennyi résztvevő bevonásától függ. Fontos, hogy a szabadtéri tereket úgy alakítsák ki, hogy lehetővé tegyék a befogadó részvételt, hogy a különböző képességekkel rendelkező gyermekek részt vehessenek és részesülhessenek a tevékenységekből. A gyermekek számára kialakított szabadtéri terek biztonságos és élvezetes környezetet kell, hogy biztosítsanak az aktív játékhoz, és a mozgáskorlátozott gyermekek számára is kialakíthatók. Ezek a terek tartalmazhatnak olyan elemeket, mint a rámpák és a kerekesszékekkel közlekedők számára is élvezhető különféle játékeszközök, például akadálymentes hinták, magasított sárkonyhák és homokozók, sátrak és nagy bejáratokkal ellátott hidak. Vannak olyan érzékszervi játszóterek is, amelyek minden gyermek igényeit kielégítik, mint például a magasított kertek és „különböző magasságú, formájú és méretű

növények, hogy mindenki láthassa, érezze és szagolhassa” (Everyone can play, 2023, 41. o.). Az ilyen inkluzív kialakítások biztosítják, hogy az akadályozottsággal élő gyermekek ugyanúgy megtapasztalhassák a szabadtéri játék örömeit, mint nem fogyatékkal élő társaik. Ezenkívül ezek a terek lehetővé teszik, hogy a különböző képességű gyermekek interakcióba lépjenek egymással, elősegítve a társadalmi befogadást és megértést. Azzal, hogy olyan szabadtéri környezetet hozunk létre, amely minden gyermek számára hozzáférhető, elősegíthetjük a közösség és az összetartozás érzését, ahol minden gyermek úgy érzi, hogy értékeli és bevonják. Az ilyen befogadó szabadtéri terek létrehozásával mindenféle képességű gyermek élvezheti az összetartozás és a részvétel érzését, ami jelentősen javítja általános fejlődésüket és jólétüket. Ahhoz, hogy valóban befogadó élményt nyújtsunk és maximalizáljuk a szabadtéri játék előnyeit, fontos jobban megérteni, hogyan tudjuk támogatni és megkönnyíteni a gyermekek interakcióját ezekben a játékkörnyezetekben.

Annak érdekében, hogy olyan hozzáférhető kültéri tereket biztosítsunk, amelyek nem marginalizálják vagy zárják ki a mozgáskorlátozottsággal és más típusú fogyatékossgal élő gyermekeket, javasoljuk az univerzális tervezés (UT) koncepciójának elfogadását, amely a jelek szerint a legszorosabban kapcsolódik a befogadáshoz (Lynch et al., 2020). Az új európai szabvány (EN 17210:2021) kidolgozta, hogy a szakirodalomban felváltva használt „egyetemes tervezés”, „inkluzív tervezés” és a „mindenki számára történő tervezés” kifejezéseken túl, szükség van az olyan kifejezések továbbfejlesztésére, mint az „akadálymentes tervezés” és „generációk közötti tervezés” (NSAI Standards, 2021). Az univerzális tervezés (UT) olyan felhasználóközpontú tervezést támogat, amely figyelembe veszi minden ember eltérő igényeit, és biztosítja, hogy mindenki, beleértve a jövő generációit is, kortól, nemtől, képességektől vagy kulturális háttértől függetlenül, egyenlő esélyekkel vehessen részt a társadalmi, gazdasági, kulturális és szabadidős tevékenységekben (<http://designforall.org/>). Moore et al. (2023) szerint az UT céljai a játékkörnyezetekkel kapcsolatban a következők:

- A minimális hozzáférhetőségen túl, hangsúlyt kell fektetni a sokszínű játéklehetőségek maximalizálására és a társadalmi befogadás támogatására.
- Olyan teret kell létre hozni, ahol mindenkit szívesen látnak.
- Azonos vagy egyenértékű tapasztalatok és tevékenységek biztosítása (ezeket különböző módon kell biztosítani a különböző emberek számára).
- Olyan tér kialakítása, amely hozzáférhető, inkluzív útvonalakkal és infrastruktúrával rendelkezik, valamint hozzáférést biztosít a megfelelő földi és emelt szintű tevékenységekhez.

A felhasználóközpontú segédeszközök használata sok esetben támogatja az UT megvalósítására irányuló erőfeszítéseket a mozgáskorlátozott gyermekek szabadtéri oktatási tevékenységeiben.

Játékos tanulás

A játék létfontosságú tevékenység a gyermekkorban, mivel fontos szerepet játszik a gyermekek tanulásában és fejlődésében. A gyermekek agya úgy van beállítva, hogy a játékon keresztül tanuljanak, és a játékon keresztül sajátítják el az új ismereteket és készségeket. A játék segít a gyermekeknek feltérképezni a környezetüket, új dolgokat felfedezni és kielégíteni kíváncsiságukat. A játékon keresztül a gyerekek értelmet adnak az őket körülvevő világnak, és értelmes, érdekes módon értik meg az összetett fogalmakat.

A múlt század második felében a gyermekkorról való gondolkodásban változás következett be. A pedagógia és a pszichológia konstruktivista és aktív megközelítései jelentek meg, amelyek a gyermekeket a fejlődésük rugalmas és aktív résztvevőinek tekintették. Elismerték, hogy jogaik vannak, hogy szociális lények, akiknek veleszületett vágyuk a tanulás és a problémamegoldás. Ezt a szemléletet tükrözi a „Reggio Emilia megközelítés”, amely arra ösztönzi a gyermekeket, hogy felfedezzék a különböző játéktípusokat, hogy felfedezzék érdeklődésüket és fejlesszék képességeiket.

A játék lehetővé teszi a gyermekek számára, hogy aktív résztvevői legyenek a tanulási folyamatnak. Arra ösztönzi őket, hogy kérdéseket tegyenek fel, kísérletezzenek különböző ötletekkel, és kapcsolatot teremtsenek a különböző fogalmak között, fejlesztve ezzel a kritikai gondolkodásukat, problémamegoldó és kreatív készségeiket.

A játékon keresztül a gyermekek olyan fontos szociális készségeket is elsajátítanak, mint a megosztás, a felváltva történő játék és a másokkal való együttműködés.

A játék beépítése a kisgyermekkorai nevelésbe új módszertant eredményezett, amely innovatív anyagok, eszközök és munkastratégiák kifejlesztését foglalja magában. Ez a megközelítés a tanulást szórakoztatóbbá, vonzóbbá, és a meglepetés és az öröm pillanataival telibbé tette. A játékos tevékenységek ma már értékes eszközzé váltak a tanulási tevékenységekre vonatkozó javaslatok kidolgozásában különböző oktatási környezetben, beleértve az iskolákat, otthonokat, sőt a fogyatékkal élő gyermekek rehabilitációs központjait is. A játékalapú tevékenységek alkalmazásával a pedagógusok az oktatási tapasztalatokat vonzóbbá és a gyermekek érdeklődésének megfelelőbbé tehetik.

A játék biztonságos és támogató környezetet biztosít a gyermekek számára a tanuláshoz és a fejlődéshez. Lehetővé teszi számukra, hogy saját tempójukban fejlődjenek, és felfedezzék érdeklődési körüket és szenvedélyeiket. Ezért fel kell ismernünk a játék fontosságát a gyermekek életében, és lehetőségeket kell

biztosítanunk számukra, hogy olyan módon játszhasanak és tanulhasanak, amely magával ragadó, értelmes és szórakoztató. A szabadtéri terek kiváló környezetet biztosítanak a gyermekek számára a játékhoz, a felfedezéshez és a tanuláshoz.

Amikor a gyerekek a szabadban játszanak, akár a gyermek, akár a felnőtt irányítja a játékot, a tanároknak és a nevelőknek „együtt kell felépíteniük, elősegíteniük és figyelemmel kísérniük a folyamatokat anélkül, hogy mereven rögzített struktúrákat kényszerítenének rájuk”, a pedagógiai bizalom attitűdjét kell elfogadniuk a gyerekek játékával és tanulási vágyával szemben (Bortolotti 2019, 146. o.).

Ez a rugalmasság különösen fontos a szabadban, ahol a tapasztalatokat nem lehet teljesen előre tervezni, hanem egyszerűen kibontakoznak, meghíva mind a gyermekeket, mind a felnőtteket, hogy foglalkozzanak a váratlan dolgokkal, és ápolják azt a képességet, hogy „a kiszámíthatatlanságban és a változásban éljenek” (Schenetti, 2021, 125. o.).

Ugyanakkor „bár sok kutató hangsúlyozza a gyermekek szabad játékának és tanulásának fontosságát, a koragyermekkorai nevelési és gondozási (ECEC) tantervekben számos országban egyre nagyobb hangsúlyt kap az akadémiai tanulás” (DEHORS Project 2021, 7. o.). Ezért különösen fontos, hogy hatékony, az egyes nemzeti kontextusokra szabott értelmező eszközöket használjunk annak azonosítására és leírására, hogy a játék hogyan segítheti elő a kívánt készségek elsajátítását és megerősítését. Ily módon a pedagógusok jobban meg tudják becsülni és ki tudják aknázni a játék értékét a kora gyermekkorai nevelésben, és biztosítani tudják, hogy a játék úgy épüljön be a tantervbe, hogy mind az akadémiai, mind a fejlődési eredményeket támogassa.

Digitális technológia az inkluzív és tanulóközpontú szabadtéri oktatásban

A mai világban a digitális technológia mindennapi életünk szerves részévé vált, beleértve a kora gyermekkort is. A technológia a szabadtéri és testnevelési

tevékenységek nélkülözhetetlen eszközévé vált, mivel számos eszköz ma már könnyen hozzáférhető a gyermekek számára. A digitális technológia új lehetőségeket és kihívásokat kínál mind a pedagógusok, mind a gyermekek számára; kétélű kardként írják le, amely pozitív és negatív hatással egyaránt lehet a szabadidősporra. A mobil tanulás egyre szélesebb körű elterjedésével a gyerekek hordozható elektronikus eszközökkel, például okostelefonokkal, táblagépekkel és laptopokkal férhetnek hozzá a tantervi, pedagógiai és szociális forrásokhoz különböző helyszíneken, többek között a szabadban is. Szándékosan lehet használni a tanulás fokozására azáltal, hogy lehetővé teszi a természet célzottabb megfigyelését, a tapasztalatok rögzítését a későbbi reflexióhoz, a helymeghatározó szolgáltatások (pl. Google Maps) révén a biztonságot nyújt és hozzájárul a kommunikáció javításához. Fontos azonban felismerni, hogy a digitális technológia használata a pedagógusok által nem várt következményekkel is járhat, mint például a figyelemelterelés. Ezért meg kell találni az egyensúlyt, és a digitális technológiát inkább a SZT programok javítására, mintsem hátrányára kell használni (Hills et al., 2023).

A részvétel, a méltányosság, a kommunikáció és a tanulás növelésében rejlő potenciál miatt Finnországban bevezették a digitális eszközök használatát az óvodai nevelésben. A kisgyermekkorai nevelés és gondozás nemzeti alaptanterve (2019) hangsúlyozza a digitális eszközök használatát a játék, a környezet felfedezése, a fizikai aktivitás, valamint a művészi élményszerzés és alkotás során. Finnországban a digitális eszközöket ma már beépítik az óvodák pedagógiai gyakorlatába, gondosan megtervezett tevékenységekbe, hogy növeljék a gyermekek részvételét a mindennapi tevékenységekben.

A firenzei önkormányzat a szabadtéri tevékenységek keretében megvalósuló médiaoktatás ökológiai szemléletét javasolja, amely a játékot és a felfedező tevékenységeket dokumentációval kombinálja. Ebben a felfogásban a digitális technológiák „a gyermekek számára hozzáférhető memória eszközként szolgálnak, amely képes megörökíteni az élmények nyomait és benyomásait, így értelmet és

jelentőséget adva a teraszon, a kertben vagy az udvaron töltött időnek” (Cortecci et al., 2021, 78. Ennek érdekében analóg és digitális eszközkészleteket biztosítanak, amelyek közül a gyerekek választhatnak, hogy aktívan interakcióba lépjenek a kert elemeivel. A beltérben digitális fényképekkel és videókkal, videoprojektor segítségével magával ragadó környezetet lehet létrehozni (Cortecci et al., 2021).

A legújabb eredmények (Brink et al., 2023) összehasonlították és kategorizálták a gyermekek leggyakoribb tevékenységeit e tekintetben, amelyek között szerepel a fényképezés, a videókészítés, a vizuális anyagok felfedezése és megvitatása, a technológiával való játék. A tevékenységek két fő kategóriája alakult ki: (1) játékos interakció a technológiával és a kézzelfogható tárgyakkal, valamint (2) vizuális dokumentálás és reflexió. A virtuális technológiák kiváló lehetőséget kínálnak arra, hogy a gyermekek figyelmét felhívják a globális és helyi környezeti problémákra, és ösztönözzék az iskolához közeli szabadtéri kirándulásokat. A virtuális valóság (VR) és a kiterjesztett valóság (AR) különösen akkor jelent átalakító hatást, amikor a gyerekek megtapasztalhatják azokat a környezeti folyamatokat, amelyek máskülönben láthatatlanok lennének számukra, mert a változások léptéke vagy időbeli terjedelme miatt nem lennének láthatóak. Az AR hatékonyan kombinálhatja a környezeti

folyamatokról szóló különböző multimédia- és információforrásokat. A technológia környezeti nevelésben való felhasználásának mérlegelésekor fontos felismerni annak szerepét a gyermekek felkészítésében a mai kor kihívásaira. A pedagógusoknak, mint e folyamat kulcsszereplőinek, kritikus szerepük van abban, hogy a gyerekeket képessé tegyék arra, hogy új utakat fedezzenek fel a feltörekvő technológiák környezeti nevelésbe való beépítésére (Jerowsky & Borda, 2022). Az ő szerepük nemcsak fontos, hanem szerves része e megközelítés sikerének. Ezenkívül a szabadtéri élmények dokumentálására szolgáló technológia lehetővé teszi a gyermekek számára, hogy kinyilvánítsák véleményüket, és biztosítsák, hogy meghallgassák őket. Ahogy Luini (2023) megállapítja:

Ha lehetővé tesszük, hogy a gyermekek aktív szerepet játszanak a dokumentáció elkészítésében, akkor a valóságuk és preferenciáik más szemszögből is láthatóvá válhatnak [...], és lehetőséget biztosítunk annak mélyebb megértésére, hogy a gyermekek mit csinálnak, és mit szeretnek csinálni, amikor a szabadban vannak. (Luini, 2023, p. 6).

Ennek hatékony módja a fényképezés, mint kifejezési és kommunikációs eszköz használata. Két kiemelkedő módszer a PhotoVoice megközelítés és a Mozaik megközelítés.

Pozzo és Alastra (2021) a PhotoVoice megközelítést tárgyalja. Ez a részvételi kutatási és akció-módszertan lényege, hogy a résztvevők megosztják az általuk készített képeket a csoport többi tagjával, majd közösen reflektálnak a képek által közvetített történetekre. Ezzel párhuzamosan, Villa (2021) a mozaikos megközelítésre utal. Ez a módszertan különböző eszközöket integrál; a fényképek készítése mellett a gyerekeket térképek készítésére vagy vezetett túrákon való részvételre is bátorítják. A gyerekek által készített fényképek ezután interjúk és beszélgetések alapjául szolgálnak.

A képek nyelvére való nagy hangsúlyt helyező megközelítés miatt mind a PhotoVoice, mind a Mozaik megközelítés különösen alkalmas a gyermekek számára. Ezen túlmenően, mivel lehetővé teszik az összes résztvevő nézőpontjának összegyűjtését, ezek a módszerek befogadó jellegűek lehetnek, biztosítva, hogy minden gyermek nézőpontját elismerjék és értékeljék. Összességében a technológia forradalmasította a tanítás és a tanulás módját a szabadban. A rendelkezésre álló különböző készülékekkel és eszközökkel a pedagógusok olyan tanulási élményeket teremthetnek, amelyek segítenek a gyerekeknek a természettel való kapcsolatteremtésben és új készségek elsajátításában.

A partnerországok kontextusa a kisgyermekkel folytatott iskolai oktatási-nevelési tevékenységek végrehajtásában

A projekt keretében végzett adatelemzés azt mutatta, hogy a pedagógusok minden partnerországban hajlamosak a szabadtéri tevékenységeket beépíteni az óvodáskorú gyermekek oktatásába. Azzal a közös felfogással, hogy a szabadtéri tanulás a gyermekek életének szerves részét képezi a kisgyermekkorban, és hogy a szabadtéri oktatás döntő fontosságú a gyermekek fejlődése szempontjából, a pedagógusok mind a hét partnerországban a legjobb tudásuk szerint támogatják a szabadtéri tevékenységeket. A fókuszcsoporthoz tartozó interjúk elemzéséből kiderült, hogy a pedagógusok a gyermekek számára a szabad levegőn való tanulás legfontosabb előnyeit a következőkben határozták meg:

- A fizikai egészség és a testtudatosság javítása
- Az érzelmi állapot és a jólét javítása
- A szociális interakció és a szociális készségek fejlesztése
- A felfedezés és a felderítés öröme
- Kapcsolat a természettel és a környezettudatosság növelése
- A valós életből származó, több érzékszervet érintő tanulási tapasztalatok ösztönzése
- A személyes felelősségvállalás fejlesztése

Az eredmények összhangban vannak a szabadtéri tevékenység (SZT) elméleti keretével, amelyet e dokumentum 1. részében tárgyaltunk.

A pedagógusok kiemelték az óvodáskorú gyermekek – köztük az akadályozottsággal élő gyermekek – szabadtéri oktatási tevékenységeinek tervezése és megvalósítása során felmerülő különféle nehézségeket. Ilyen például a képzés hiánya, az emberi erőforrások és a létesítmények hiányossága, a megfelelő szabadtéri terek hiánya, valamint a helyi közösségek korlátozott támogatása, beleértve a finanszírozást és a szakpolitikákat is. Megemlítették továbbá a biztonsági aggályokat, a szülői aggodalmakat, az éghajlati viszonyokat és a váratlan eseményeket. Sok résztvevő pedagógus jelezte, hogy a szabadtéri tevékenységek végzésével kapcsolatos ismeretek és készségek hiánya arra kényszerítette őket, hogy az intuitív tanítási módszereket az egyes gyermekek és osztályok egyéni igényeihez igazítsák. Nagyon kevés pedagógus vett részt a digitális eszközök osztálytermi és szabadtéri tevékenységekhez való használatáról szóló képzéseken, beleértve a tanulmányi látogatásokat és a tapasztalatok megosztását.

A szülőkkel készített interjúk megerősítik a pedagógusok kültéri oktatással kapcsolatos álláspontját. A pedagógusok és a szülők egyformán vélekednek a SZT-ről és annak előnyeiről a kisgyermek számára, beleértve az akadályozottsággal élőket is. A szülők minden partnerországban széles körben támogatják a szabadidős tevékenységet, mint a gyermekek tanulási tapasztalatainak és általános jólétének javítását szolgáló hatékony eszközt. Sokan közülük lelkesedésüknek adtak hangot a délutánonként vagy hétvégén zajló szabadtéri tevékenységekkel kapcsolatban, mivel felismerték, hogy a szabadtéri környezet egyedülálló lehetőségeket kínál a felfedezésre és az aktív részvételre, amelyek különösen kedveznek a kisgyermek fejlődésének. A legtöbb szülő azt állította, hogy a gyermekek természetben való elmerülése serkenti a kíváncsiságot, elősegíti a csodálkozás érzését, és életre szóló kötődést alakít ki a természeti világgal. Hangsúlyozták a természetnek a gyermekek mentális egészségére gyakorolt terápiás hatását, kiemelve annak fontosságát a stressz és a szorongás

csökkentésében és az érzelmi jólét előmozdításában. A szülők úgy találják, hogy a gyakorlati tapasztalatok és érzékszervi tevékenységek révén a gyerekek jobban megértik az ökológiai elveket, a fenntartható gyakorlatokat és a környezettel való kölcsönös kapcsolatukat. A mozgáskorlátozott gyermekek szülei felismerik a szabadtéri tanulási tapasztalatok előnyeit gyermekeik számára. Hangsúlyozzák, hogy a szabadban töltött idő szabadságot, mozgási, felfedezési és szociális interakciókat biztosít a gyermekek számára. A gyermekek biztonságával kapcsolatos aggodalmak ellenére a szülők pozitívan viszonyulnak a kültéri mozgásfejlesztés megvalósításához. Egy anya például, akinek a lánya súlyos mozgáskorlátozott, így nyilatkozott: „Mindig aggódom egy kicsit, és a szabadtéri tevékenység napján a telefon közelében maradok, de látva az izgatottságot a kislány arcán, amikor valami szokatlant csinálnak, rájövök, hogy mindenért megéri”. (Anya interjú - Olaszország)

Néhány szülő aggályokat fogalmazott meg a pedagógusok képzettségével és készségeivel kapcsolatosan az inkluzív szabadtéri tevékenységek megtervezését és megvalósítását illetően, különös tekintettel a gyermekek szabadtéri terekben való irányítására, a biztonsági kérdésekre és a kockázatokra. Több szülő hangsúlyozta a pedagógusok és a szülők közötti bizalomépítés fontosságát. Szerintük a pedagógusoknak bizalmi kapcsolatot kell kiépíteniük a szülőkkel, ami elengedhetetlen a szabadtéri tevékenységekkel kapcsolatos félelmek vagy aggodalmak csökkentéséhez. A szülők hangsúlyozták, hogy olyan inkluzív tanulási környezetet kell létrehozni, amely minden gyermek, köztük a mozgáskorlátozottak eltérő igényeinek is megfelel. Néhányan közülük megemlítették, hogy a mozgáskorlátozott gyermekek estében a pedagógusoknak meg kell határozniuk a legjobb módot arra, hogy az akadályozottságuknak megfelelően hogyan lehet őket a legjobban bevonni a szabadtéri tevékenységekbe. Támogatták az akadálymentesített szabadtéri terek, az adaptív felszerelések és a pedagógusok támogató bevonását annak biztosítása érdekében, hogy minden képességű gyermek teljes mértékben részt vehessen a szabadtéri tevékenységekben. A pedagógusok, szülők és akadálymentesítési szakértők

közötti együttműködés révén a szabadidős tevékenységek elősegíthetik a társaik közötti empátiát, megértést és kölcsönös tiszteletet.

A mozgáskorlátozott gyermekek szülei aggodalmukat fejezték ki a szabadtéri környezet fizikai akadályai miatt, amelyek korlátozzák a mobilitást és biztonsági kockázatot jelentenek. Hangsúlyozták, hogy a politikai döntéshozók, várostervezők és a közösségi érdekeltek közötti együttműködésre van szükség a hozzáférhetőség prioritásként való kezelése, és a szabadtéri terek akadályainak felszámolása érdekében. Megemlítették, hogy a szabadtéri környezetek kialakítása az akadályozottsággal élő gyermekek speciális igényeit szem előtt tartva kulcsfontosságú a befogadás elősegítése, és a részvételt gátló akadályok felszámolása szempontjából. A szülők azt javasolták, hogy az akadálymentesítési szakértőkkel való együttműködéssel és az univerzális dizájn elveinek alkalmazásával a kültéri környezet olyan befogadó térré lehetne alakítani, amely minden gyermek igényeit kielégíti, és lehetővé teszi a tevékenységekben való teljes körű részvételt. Összességében a szülők hangsúlyozták az iskola és a család közötti jó kommunikáció, valamint a szabadtéri környezet átfogó átalakításának fontosságát, amely a hozzáférhetőségi jellemzőket, például a rámpákat, a sima utakat és az adaptív eszközöket helyezi előtérbe, hogy minden gyermek számára biztosítható legyen a SZT-ben a hozzáférhetőség.

Az országok helyzetének áttekintése

Olaszország

Az elmúlt évtizedben a szabadtéri oktatás Olaszországban jelentős növekedésnek indult. Eredetileg arra a növekvő tendenciára adott válaszként alakult ki, hogy a gyerekek egyre több időt töltenek a bent, a zárt térben, de azóta bebizonyosodott, hogy ez egy olyan oktatási megközelítés, amely jól illeszkedik a közelmúltbeli világjárvány által előidézett életmódbeli változásokhoz. Ezt a megközelítést az önkormányzatok, helyi hatóságok és egyetemek támogatásával valósítják meg, különösen az iskolai

szabadtéri terek újratervelésével és a helyi közösségekkel való szorosabb kapcsolatok kialakításával.

1977 óta az olasz iskolarendszer nagy előrelépést tett az integráció előmozdítása terén, felszámolta a szegregált osztályokat és ösztönözte a fogyatékkal élő tanulók integrációját. A szabadtéri terek, köztük a szabadtéri oktatásra szánt terek egyetemes kialakítása azonban még mindig kezdeti stádiumban van. Egyre nagyobb szükség van arra, hogy olyan hozzáférhető és vonzó környezetek létrehozására összpontosítsunk, amelyek megfelelnek a mozgáskorlátozott gyermekek különböző igényeinek, biztosítva, hogy a pedagógiai gyakorlatok zökkenőmentesen integrálódjanak az iskolai terek építészeti kialakításába.

Olaszország (Firenze - Toszkána)

Az olaszországi Firenze régióban működő kisgyermekkorú nevelési és gondozási központok elsősorban az olasz nemzetiségű gyermekeket szolgálják ki. Kulturális háttérüket tekintve e gyermekek többsége magas iskolai végzettségű családokból származik, sok szülő az egészségügyben dolgozik, és jó szociális háttérrel rendelkeznek.

Olaszország (Milánó - Lombardia)

Az olaszországi Lombardia-Milánó régióban sokszínű és multikulturális háttérrel rendelkező tanulók tanulnak az iskolákban, a városi területeken a kultúrák keveredése nagyobb, mint a külvárosi területeken. A kulturális sokféleséget az óvodapedagógusok alapvető szempontnak tekintik, amelyet értékelni és népszerűsíteni kell, mivel a tapasztalatok, hagyományok, ismeretek és attitűdök széles skáláját hozza magával, beleértve a neveléssel és oktatással kapcsolatosakat is. E különbségek felismerésével és megbecsülésével a pedagógusok gazdag tanulási környezetet teremthetnek, amely elősegíti a kreativitást, a toleranciát és a kölcsönös tiszteletet. 1977 óta az olasz iskolarendszer megszüntette a speciális osztályokat, és elősegítette a fogyatékkal élő tanulók, köztük a mozgássérültek befogadását.

Spanyolország (Madrid)

Spanyolország az élmények és életstílusok széles skáláját felvonultató ország. A szabadtéri tevékenységek másképp valósulnak meg a magán- és az állami iskolákban, és ezt a megvalósítást az iskola elhelyezkedése is befolyásolja. Általában a vidéki és a magániskolák több szabadtéri tevékenységet kínálnak. Spanyolországban a kora gyermekkori nevelésre (0-6 éves korig) vonatkozó kormányzati politika célja, hogy hozzájáruljon a gyermekek készségeinek fejlesztéséhez és a különbözőségek tiszteletéhez. A gyermekeket arra ösztönzik, hogy fedezzék fel és figyeljék meg családi, természeti és társadalmi környezetüket, valamint kutassák fel és fedezzék fel környezetüket. Ez a keret megkönnyíti a szabadtéri tevékenységek megvalósítását a kisgyermekkori nevelési és oktatási intézményekben. A 3-5 éves korosztályban azonban minden egyes óvodai csoportért, amely általában 20-25 gyermekből áll, egy óvodapedagógus felel. A koragyermekkori nevelés Spanyolországban olyan szaktantárgyakra is összpontosít, mint az angol, a pszichomotoros készségek és a zene, a szabadtéri tevékenységeket pedig főként a szaktanár végzi.

Románia (Hargita megye)

Romániában a Hargita megyei gyerekek többnyire magyar vagy román nemzetiségűek, és általában hagyományos családokban, hagyományos értékrenddel nevelkednek. Az egyszülős és a mozaik családok kevésbé elterjedtek. A szülők gyakran bátorítják gyermekeiket arra, hogy már fiatal koruktól kezdve sportoljanak, hogy a testmozgás és a természet szeretetét elősegítsék. A környezethez való viszonyulásban azonban különbségek vannak. Egy romániai óvodai osztályban 15-20 gyermek van, akiket egy óvodapedagógus (ECEC) felügyel, egy asszisztens pedig több csoportot irányít. A gyermekek életkorától függően a csoportok homogének vagy heterogének lehetnek. Az óvoda elhelyezkedése (vidéki vagy városi) és a beíratott gyermekek száma befolyásolja az óvodai csoportok kialakítását.

A speciális intézményekben az óvodai csoportok 6–7 gyermekből állnak, két nevelővel. A súlyos fogyatékossgal élő gyermekeknek szóló programokban a pedagógusok mellett mozgásterapeuták és pszichológusok dolgoznak, hogy minden gyermek megkapja a szükséges törődést és figyelmet. A romániai iskolákban a tanórán kívüli tevékenységek részeként bevezették a szabadtéri tanulást. A szabadtéri tevékenységek megtervezése és integrálása azonban a pedagógusok belátására van bízva. A román nemzeti tanterv a kisgyermekkorú neveléshez (2019) a „szabadtéri tevékenységeket” említi esszenciálisnak. Romániában olyan országos programokat hoztak létre a szabadidős tevékenységek népszerűsítésére, mint az „Iskola másként” és a „Zöld hét”. Azonban a SZT tartalmát és sajátosságait leíró, magyarázó és szemléltető támogató tanterv hiánya azt jelenti, hogy minden pedagógus intuitív módon közelíti meg a SZT megvalósítását.

Portugália (Norte - Lousada)

Lousada község iskoláiban a gyerekek nemzetiségét tekintve változatos a tanulólétszám. Lousada település iskoláiban sokféle diák tanul, főként Portugáliából és Brazíliából, de európai országokból, például Olaszországból és Franciaországból is. A legtöbb család stabil középosztálybeli gazdasági státusszal rendelkezik, bár néhány család nem tartozik ebbe a kategóriába. Portugáliában az oktatás ingyenes, ami biztosítja, hogy minden gyermek egyenlő mértékben hozzáférjen az oktatási tevékenységekhez. A szülők általában jól képzettek és támogatják gyermekeik oktatását.

Az önkormányzat „BioSchool” projektjének részeként valamennyi iskola részt vesz környezeti nevelési tevékenységekben. A projekt célja, hogy felhívja a gyermekek és a szülők figyelmét a környezetvédelmi kérdésekre és a közösségben jelen lévő növény- és állatvilágra. Sok család alkalmazza ezt a tudást otthon, ami pozitív hatással van a környezetre. A BioSchool 360° Challenge arra ösztönzi az iskolákat, hogy vegyenek részt a környezeti nevelési tevékenységekben, például csökkentsék víz- és

gázfogyasztásukat. Emellett elősegíti az újrahasznosítás gyakorlatát a szülők és az iskolai személyzet körében. Azok az iskolák, amelyek elkötelezik magukat ezen politikák és tevékenységek mellett, anyagi támogatást kapnak, amelyeket a gyermekek javát szolgáló anyagokra és felszerelésekre költhetnek. Azok az iskolák, amelyek vállalják ezeket a politikákat és tevékenységeket, pénzt kapnak a gyerekek javát szolgáló anyagok és berendezések vásárlására. Az iskolák a hulladék újrahasznosításával vagy természetes anyagok felhasználásával ösztönzik a kétféle munkát is. Egyes iskolák nagy udvarral rendelkeznek, ahol a gyerekek felfedezhetik a kertészkedést és más szabadtéri tevékenységeket. Ez azonban nem mindegyik iskolára jellemző, mivel sok portugál iskola esetében hiányzik a nagy udvar. Az iskolák ilyen szabadtéri tere különösen fontos azon gyermekek számára, akik olyan lakásokban (tömbházakban) élnek, ahol korlátozott a szabadtéri területekhez való hozzáférés.

Bár vannak olyan családok, amelyek nem teljesen fogadják el a környezettudatosságot, az iskolák azon dolgoznak, hogy felvilágosítsák és ösztönözzék őket a projektben való részvételre. Az iskolák vidéki területeken találhatóak, ahol a nagyszülők támogatása és gondoskodása segíti a gyerekeket abban, hogy olyan tevékenységek révén, mint a kertészkedés és az állatgondozás, kialakuljon a természethez való kötődésük.

Ciprus

A ciprusi óvodák sokszínű tanulóközösséggel rendelkeznek, a sziget sokszínű lakosságának köszönhetően különböző nemzetiségű és kulturális háttérű gyermekek vannak jelen. Ciprus kulturális gazdagságát történelme és földrajza alakítja, a lakosság többsége ciprusi görög, de olyan különböző országokból származó bevándorlók is élnek itt, mint Oroszország, Ukrajna, Románia, Bulgária, Szíria és a Fülöp-szigetek.

A diákközösség sokszínűsége figyelemre méltó, a különböző közösségekből származó gyerekek hozzájárulnak Ciprus kulturális sokszínűségéhez. Ezenkívül a ciprusi óvodák az iskolai és közösségi tevékenységek révén hangsúlyt fektetnek a környezettudatosságra. A gyerekeket olyan egyszerű feladatok elvégzésére ösztönzik,

mint például az újrahasználatos vizes palackok használata, az újrahasznosító kuka használata és a világítás lekapcsolása, amikor nem használják. Ezenkívül a ciprusi kisgyermekkorú tanterv (ECEC) támogatja a környezeti nevelést, de nem ad konkrét iránymutatásokat vagy gyakorlati javaslatokat a környezeti nevelési tevékenységek végrehajtásához.

Málta (Floriana)

Máltán, különösen az olyan nemzetközi és befogadó iskolákban, mint a Newark School Malta, a gyerekek sokszínű csoportja különböző nemzetiségű és kulturális háttérű. Iskolai közösségünket olyan országokból származó diákok alkotják, mint Málta, Olaszország, Németország, Kína, Korea, Oroszország és még sok más ország. Ennek a sokszínűségnek a jelenléte egyedülálló értéket ad iskolai környezetünknek, mivel minden diák megosztja velünk egyedi hagyományait, nyelvét és perspektíváit.

A különböző nemzetiségű és kulturális háttérű tanulók iskoláinkban való jelenléte gazdagítja tanulási környezetünket, szélesíti perspektíváinkat, és felkészít bennünket arra, hogy egy egyre inkább összekapcsolódó világ globális polgáraivá váljunk. Büszkék vagyunk arra, hogy egy ilyen sokszínű és befogadó közösség részesei lehetünk.

2. RÉSZ: Szabadtéri tevékenységek tervezése

Hogyan tervezzünk hatékony szabadtéri oktatási környezetet 3-5 éves gyermekek számára?

A pedagógus szerepe

A szabadtéri tevékenység (SZT) tervezésének és megvalósításának kulcsfontosságú eleme annak biztosítása, hogy a kisgyermeknevelők tudatában legyenek annak, hogy a SZT milyen értéket képvisel a gyermekek nevelése szempontjából. A projekt adatelemzése szerint minden pedagógus egyetértett abban, hogy a környezeti nevelés

fontos az ilyen korú gyermekek számára, beleértve az akadályozottsággal élő gyermekeket is. Következésképpen ésszerű erőfeszítéseket tesznek annak érdekében, hogy a szabadtéri tevékenységek beépítésével gazdagítsák az általuk nyújtott oktatási tapasztalatokat, és igyekeznek leküzdeni az előttük álló akadályokat. Ezek közé az akadályok közé tartozik a befogadó és megfelelően felszerelt szabadtéri terek hiánya, az elégtelen emberi erőforrások (nincs elég tanár), a szabadtéri terekkel kapcsolatos nem megfelelő ismeretek, készségek és irányítási kompetenciák, valamint a biztonsági kérdésekkel kapcsolatos aggodalmak. Emellett megemlítették a szülők aggodalmát a gyermekeiket érintő lehetséges kockázatokkal, például a balesetekkel vagy a veszélyeknek való kitettséggel kapcsolatosan.

Amint azt Thomas (2021) megjegyezte, ahhoz, hogy a kisgyermeknevelők magabiztosan integrálhassák a rendszeres SZT-t a tantervbe, alapvető készségeket és kompetenciákat kell elsajátítaniuk. A pedagógusok leginkább a pedagógiai attitűdjeiket változtatják meg a szabadtéri terekben az irányítás elvesztésétől való félelmek kezelése és a gyermekek felelősségérzetében való bizalom irányába. A SZT-ben a pedagógusoknak a szabadtéri vezetői készségek széles skálájára és az erre vonatkozó elméletek mély megértésére van szükségük ahhoz, hogy ezeket a készségeket hatékonyan alkalmazzák (Thomas, 2021). Ehhez meg kell érteni a különbséget a veszély – egy olyan helyzet, amely közvetlen fenyegetést vagy kárt jelent valaki biztonságára nézve – és a kockázat között, amely bizonytalansággal jár, és a lehetséges kimeneteleket, köztük a potenciális előnyöket is értékelni kell. Ha a gyermekek számára lehetővé tesszük, hogy kezelhető és ésszerű kockázatokat vállaljanak, az segít nekik fejleszteni a bizonytalan és kihívást jelentő helyzetek értékeléséhez szükséges készségeket, ezáltal elsajátítva a biztonságosabb kockázatvállalás kompetenciáját. A balesetek ugyanis nagyobb valószínűséggel járnak súlyos következményekkel azoknál a gyermekeknél, akik nem szoktak hozzá a kockázatvállaláshoz (Gori és társai 2023; Cortecci és társai 2021).

Az interjúk adatainak elemzéséből származó megállapítások alátámasztják a szakirodalom azon megállapításait, hogy a pedagógusok szakértelme alapvető fontosságú a munkahelyi oktatási tevékenységek megtervezésében és megvalósításában. A részt vevő ECEC-pedagógusok elismerték, hogy a szabadtéri tevékenységek megtervezése és megvalósítása kihívást jelentő feladat, amelyet figyelembe kell venni. Az eredményekből kiderült, hogy a szabadtéri tevékenységek megvalósításával kapcsolatos habozásuk és félelmük – különösen az akadályozottsággal élő gyermekek bevonása esetén – annak köszönhető, hogy nem rendelkeznek megfelelő készségekkel ezeknek a tanulási megközelítéssel járó non-formális ismeretszerzés irányításához, illetve aggodalmaik vannak a biztonságot és a hozzáférhetőséget illetően a szabadtéri környezet kiszámíthatatlansága miatt. A szülők azt is hangsúlyozták, hogy a pedagógus a szabadtéri tevékenységek sikeres megvalósításának kulcstényezője. Kifejezték, hogy ahhoz, hogy gyermekeiknek a szabadtéri tevékenységekben való részvétele kényelmes legyen, meg kell tudniuk bízni a pedagógus szakértelmében, ami még fontosabb, ha akadályozottsággal élő gyermekekről van szó.

Sok, a projektben részt vevő ECEC-pedagógus hangsúlyozta, hogy a szakmai fejlődési lehetőségek, a megfelelő iránymutatások, a gyakorlati műhelyek, a kortárssegítő hálózatok és a képzés növelhetnék a magabiztosságukat a szabadtéri tevékenységek végrehajtásában, különösen az akadályozottsággal élő gyermekek bevonásával. Ezért az ECEC-pedagógusok folyamatos szakmai fejlődése elengedhetetlen a magas színvonalú szabadtéri tanítás és tanulás biztosításához (Passy & Blackwell, 2022). Az ECEC-pedagógusok jelezték, hogy több ismeretre van szükségük a szabadtéri tevékenységek sikeres megvalósításával kapcsolatosan. Fokozatosan kell kapcsolatot teremteniük – ők és a gyermekek is – a kültérrel, mielőtt nagyszabású tevékenységeket terveznének. A szabadtéri terek szisztematikus használata az oktatási tevékenységekhez segíti a pedagógusokat és a gyermekeket az új tanulási környezethez való alkalmazkodásban.

Kiviranda és társai (2023) szerint a szabadtéri oktatási tevékenységek beépítésétől vonakodó pedagógusok motiválásának néhány lépése a következő:

- A pedagógusok ösztönzése, hogy legyenek nyitottak a szabadtéri oktatást illetően, hangsúlyozva a kockázatvállalás előnyeit és e megközelítés értékét.
- Gyakorlati útmutatás nyújtása az óvodapedagógusoknak, hogy segítsen nekik leküzdeni a szakmai gyakorlat megszervezésével kapcsolatos esetleges akadályokat vagy félelmeket, ezáltal növelve önbizalmukat.
- Javaslatok a befogadó és biztonságos külterek kialakításához.
- Tanácsok kültéri használatra alkalmas játék jellegű tevékenységekhez.

Amint az adatokból kiderült, a szabadtéri tevékenységek sikeres végrehajtásához elengedhetetlen, hogy a szabadtéri tevékenységek előtt, alatt és után konkrét kérdésekkel foglalkozzanak. Az adatok azonban azt mutatták, hogy a szabadtéri tevékenységek megvalósításának legalapvetőbb tényezője maga a szabadtéri tér kialakítása. A megfelelő, jól strukturált környezet elengedhetetlen a szabadtéri oktatás sikeréhez.

Egészség és biztonság a mozgáskorlátozott gyermekek számára akadálymentes szabadtéri környezet kialakításában

Tanulást szolgáló szabadtéri terek

A szabadtéri nevelés történhet az óvoda szabadtéri terében vagy más tanulási környezetben, például természetjárás (erdő, strand stb.), kulturális környezetben (színház, múzeum) vagy más helyszíneken (pl. oktatási programok). A kisgyermeknevelőkkel készített interjúk adataiból kiderült, hogy a szabadtéri tevékenységek végzéséhez különböző szabadtéri tereket használnak, az iskolaudvartól és a közeli környezetektől kezdve az iskolától távol eső kirándulásokig.

Az óvodai szabadtéri terek, mint például a kertek vagy az iskolaudvarok könnyen átalakíthatók olyan vonzó tantermekké, amelyek képesek ösztönözni az értelmes, játékos tanulást, elősegíteni a kutatási stratégiákat és fejleszteni a felfedezési és megfigyelési készségeket. Tetőkertek, beltéri zöldségeskertek és kis üvegházak kialakításával minden iskola – még azok is, amelyekhez a szabadban kevésbé lehet hozzáférni – szabadtéri tanítási laboratóriumokká válhatnak a legkisebbek számára (Lattarulo & Vandelli, 2021). A DEHORS projekt (2021) azt javasolja, hogy az iskolaudvarok kiváló szabadtéri terekké alakíthatók át, amelyek többféle játék- és tanulási lehetőséget kínálnak a gyerekeknek. Ebben az összefüggésben a pedagógusok az iskolai területeket használhatják ahelyett, hogy máshová kellene utazniuk, hogy biztonságos, befogadó és megfelelő környezetet találjanak a tevékenységekhez. A projekt több kulcsfontosságú területet javasol az iskolai udvarok számára, amelyek mindegyike különböző célokat szolgál, és különböző készségeket tesz lehetővé a gyermekek körében. Ezek a területek közé tartoznak a vadon zónák, a titkos helyek, az érzékszervi kertek, a tanulási ösvények, a pihenő zónák, a szabadtéri stúdiók, a találkozóhelyek és a strukturált játékterek. Ezeket úgy szervezik, rendezik és alakítják, hogy támogassák és ösztönözzék a pedagógusok által megfigyelt gyermekek érdeklődését. Az interjúk eredményei azt is hangsúlyozták, hogy az iskola területén belül inkluzív, interaktív és megfelelő, rendszeresen könnyen hozzáférhető területeket kell kialakítani. A kisgyermekkorú pedagógusok (ECEC) és a szülők hangsúlyozták, hogy az iskolaudvarokat fejleszteni kell, hogy a gyermekek számára változatos szabadtéri tanulási lehetőségeket biztosítsanak.

Az összes gyermek szabadtéri tevékenységét befogadó szabadtéri terek tervezése igényes és kihívást jelentő folyamat. A Ron Mace (1997) által javasolt UT keretrendszer alapelveket biztosít a környezet és a termékek olyan tervezéséhez, hogy lehetőség szerint minden gyermek számára használható legyen, anélkül, hogy alkalmazkodásra és speciális tervezésre lenne szükség. A játékkörnyezetekre vonatkozó UT keretrendszerre támaszkodva, Moore és társai (2023) azt javasolták, hogy a

játszótereket befogadóvá kell tenni a változatos játéklehetőségek előtérbe helyezésével, annak biztosításával, hogy mindenki szívesen látottnak érezze magát, egyenértékű élmények biztosításával és hozzáférhető infrastruktúra kialakításával. A szabadtéri tereknek kerekesszékekkel is hozzáférhető játszóeszközöket kell tartalmazniuk, és elegendő helyet kell biztosítaniuk a kerekesszékesek számára a kényelmes közlekedésre. A tevékenységi központoknak olyan anyagokat és eszközöket kell biztosítaniuk, amelyek elérhető magasságban vannak, és könnyen használhatók, például kellene, hogy legyen egy magasított homokozó. Előnyös, ha több, különböző magasságú eszközt telepítenek. Ha például két sárkonyha van, az egyiknek alacsonyabbnak kell lennie, hogy megfeleljen a különböző igényeknek, és hogy a mozgáskorlátozott és nem mozgáskorlátozott gyermekek zavartalanul játszhassanak. A gyermekek számára biztosított eszközöket, például a kertészeti eszközöket is az akadálymentesség figyelembevételével kell kiválasztani. Meghosszabbított fogantyúval, könnyű anyagokkal és ergonomikus markolattal rendelkező eszközöket kell választani, hogy azok felhasználóbarátok legyenek.

Fontos megérteni, hogy minden kerekesszékes felhasználónak más-más igényei vannak. Néhány gyermeknek a kerekesszékekben kell maradnia, míg másoknak képesnek kell lenniük arra, hogy kimozduljanak a berendezés használatához. Például egy gyermek a kerekesszékét a hinta közelébe viheti, átülhet a hintába, majd visszatérhet a kerekesszékébe. Az inkluzivitás javítása és a függetlenség elősegítése érdekében az áthelyezési folyamatnak a lehető legegyszerűbbnek és legbiztonságosabbnak kell lennie. Az olyan funkciók, mint a kapaszkodók, az átemelő platformok vagy a lépcsők nagyban segíthetik ezt (Landscapes for Learning, 2023).

Inkluzív szabadtéri oktatási tevékenységek tervezése és végrehajtása

A szabadtéri tevékenységek és tapasztalatok aprólékos megtervezése és átgondolása alapvető fontosságú ahhoz, hogy az akadályozottsággal élő gyermekek számára

sikeres, inkluzív és biztonságos szabadtéri oktatást biztosítsunk. A „kiváló tervezés”, ahogyan azt az óvodapedagógusok említették, nagyon fontos. Munge & Thomas (2021) szerint a szabadtéri tevékenységek tervezésének fontos szempontjai a választott környezet előkészítése a tevékenység előtt, a megfelelő tevékenységek megtervezése, amelyek érdeklik és motiválják a gyermekeket, valamint az olyan helyzetek megteremtése, amelyek természetes módon vezetnek a fogyatékkal élő és nem fogyatékkal élő gyermekek közötti interakcióhoz. Az adatelemzésből kiderült, hogy a kiváló tervezés kulcsfontosságú tevékenységei a következők:

- A szabadtéri tevékenységek megszervezése során különös figyelmet kell fordítani a kívánt oktatási eredményekre, amelyeket a gyerekek játékának megfigyelésével, érdeklődési körük és ötleteik ösztönzésével azonosítanak. Fontos figyelembe venni a kültéri környezet alkalmasságát, a tevékenység időtartamát, az iskolától a szabadtéri térig és vissza az útvonalat, a szükséges eszközöket és anyagokat.
- A külső tér előzetes meglátogatása elengedhetetlen a hozzáférhetőség ellenőrzéséhez és a figyelembe veendő speciális jellemzők azonosításához. Fontos a kockázatok és veszélyek felmérése, intézkedések megalkotása azok kezelésére, mint például a „veszélyes területek” vagy „veszélyes tárgyak” megjelölése, és olyan módszerek megtalálása, amelyek megakadályozzák, hogy a gyerekek hozzáférjenek. A kiegyensúlyozott megközelítés biztosítása érdekében figyelembe kell venni a kockázatos területek vagy tevékenységek lehetséges előnyeit is.
- El kell dönteni, hogy hány kolléga kíséri majd a gyerekeket a tevékenységekre, és biztosítani kell a megfelelő (oktatási vagy egyéb típusú) eszközöket/anyagokat a tevékenység vagy élmény megkönnyítéséhez. (pl. a pedagógusok említették, hogy szükség van sípokra, elsősegélycsomagokra, szemeteszákokra, fertőtlenítőszerekre, papírzsebkendőre vagy olyan oktatási

anyagokra, mint a rajzpapír és színes ceruzák). Megfontolandó az is, hogy a pedagógusok megfelelő anyagokat és eszközöket vigyenek magukkal, hogy támogassák a gyermekek spontán interakcióit a környezettel, például nagyítót, bogárnagyítókat, gyűjtőzsákokat, hordozható préseket, hinták készítéséhez szükséges köteleket, képeskönyveket stb.

- Figyelembe kell venni az időjárási körülményeket, és tájékozódni kell az időjárás-előrejelzésekről, hogy a gyermekek ne legyenek kitéve a rendkívül magas hőmérsékletnek vagy rossz időjárásnak. A családokkal együttműködve kell megtenni a megfelelő óvintézkedéseket, például az árnyék és a vízhez való hozzáférés biztosítása, az illemhelyek elérhetősége, az időjárásnak megfelelő ruházat, hogy biztosítva legyen a gyermekek számára a kényelem és meg legyenek védve az esetleges sérülésektől.
- Ajánlott a szülőkkel való kommunikáció és tájékoztatás a szabadtéri tevékenységről. Részleteket kell adni nekik a helyről, az időzítésről, a megfelelő ruházatról, az étkezési szempontokról és minden egyéb lényeges szempontról. Ösztönözni kell a családok aktív részvételét, az információk megosztása, a természet és a szabadban végzett tevékenységekkel kapcsolatos nézőpontjuk megértése, valamint a témával kapcsolatos ismereteik feltárása érdekében. Fontos a tematikus workshopok szervezése a szülők számára, illetve a személyre szabott kommunikáció ösztönzése, különösen az akadályozottsággal élő gyermekek szüleivel, melyek hasznos intézkedések a gyermekek részvételét illetően a tevékenységben. A szülőket is be lehet vonni a szabadtéri tevékenységek tervezésébe vagy elősegítésébe.
- Ajánlott a gyerekek felkészítése a szabadtéri tevékenység előtt az érdeklődés, a motiváció és az együttműködés ösztönzése érdekében. Fontos elmagyarázni a nekik a tevékenység minden részletét, megalkotni velük együtt az alapvető szabályokat a foglalkozás megkönnyítése érdekében, és empátiáskan

támogatni kell őket az önszabályozásban a tevékenység ideje alatt a viselkedésüket illetően.

- Érdemes a megfelelő digitális eszközök, például a kamerák és hangberendezések kiválasztása a tevékenység megkönnyítéséhez. Ajánlott előzetesen eldönteni, hogy a tevékenység mely részei vagy aspektusai lesznek dokumentálva, ugyanakkor fontos megőrizni a rugalmasságot a dokumentáció adaptálásához a folyamat során.

A pedagógusokkal és szülőkkel készített interjúk alapján a legkedveltebb szabadtéri tevékenységek a következők:

- Játssz a játék kedvéért
- A helyi állat- és növényvilág irányított felfedezése (talajfeltárás)
- Állatfarmok látogatása és állatgondozási tapasztalatok
- Ültetés és kertészkedés (gyümölcsök és zöldségek betakarítása)
- Testmozgás a természetben (gyaloglás, hegymászás, futás, kenuzás, síelés, úszás, kalandsportok).
- Környezetvédelmi kezdeményezések
- Természetes anyagok gyűjtése a művészi alkotáshoz
- Természetjárás az ösvények mentén
- Kirándulások és látogatások a közeli helyszíneken
- Eső vagy hó a szabadban, megfelelő ruházatban

- A természeti környezet megrajzolása

Megfigyelés és facilitálás

A facilitátorok képzésével és fejlesztésével kapcsolatos korábbi kutatások kiemelik a facilitátorok „jelenlétének” (Thomas, 2019) fontosságát minden tanulási folyamatban. A hatékony szabadtéri oktatói tevékenység egyik legfontosabb szempontja, hogy nagy figyelmet fordítsunk a csoportban lévő egyénekre és az egymással való összetett interakcióikra. Egy szabadtéri tevékenység során a gyermekek biztonsága és a kívánt tanulási eredmények elérése attól függ, hogy a vezetők és a gyermekek képesek-e jelen lenni (egymás és a helyek, köztük a természeti és kulturális környezetük számára).

A megfigyelés, hogy a gyermekek hogyan vesznek részt a szabadtéri környezetben, és hogyan lépnek kapcsolatba a szabadtéri környezettel, a pedagógusokat olyan ismeretekkel ruházza fel, amelyek segítségével megérthetik a gyermekek különböző szükségleteit, kérdéseit és érdeklődését, és reagálhatnak rájuk. Ez különösen fontos, amikor a szabadban töltik az időt, mivel a szabadtéri környezet lehetőséget nyújt a gyermekeknek arra, hogy komplex, gazdag és rugalmas környezetben merüljenek el, ahol táplálhatják és kibontakoztathatják kíváncsiságukat és érdeklődésüket.

Az óvodapedagógusok megemlítették, hogy a szabadtéri tevékenységek során mindig ébernek kell lenniük, és gondosan meg kell figyelniük a gyermekeket. Aláhúzták, hogy a szabadtéri tevékenységek során ösztönözni kell a társas interakciót, és néhányan arról számoltak be, hogy a tevékenységek megkönnyítése érdekében digitális eszközöket, például kamerákat és hangberendezéseket használnak. Megállapították azonban, hogy a partnerországok ECEC-pedagógusai körében a technológia használata nem volt eléggé elterjedt, mivel a pedagógusok nem rendelkeztek megfelelő ismeretekkel és készségekkel a digitális eszközök használatában (pl. Ciprus), és az egyensúly megteremtésére törekedtek a technológia szabadtéri területeken történő használatát illetően. Néhány pedagógus több országban (pl. Románia, Portugália) aggodalmának adott hangot a technológia kültéri környezetben való használatával kapcsolatban, mivel a gyermekek már az iskolán kívüli környezetben is széles körben használják a technológiát, és az megzavarhatja a gyermekek természetben való elmerülését.

A digitális eszközök hasznosnak bizonyultak a szabadtéri tevékenységek rögzítésében és dokumentálásában (pl. fényképezőgépek használata) a beltéri tevékenységek során történő további vizsgálathoz.

Reflektálás és értékelés

Az alkalmazott szabadtéri tevékenységek elemzése, értelmezése és reflektálása hasznos gyakorlat a tervezésük erősségeinek és gyengeségeinek azonosításához,

valamint olyan értékes adatok előállításához, amelyek a jövőbeli alkalmazások paramétereiként szolgálhatnak. Olyan kérdések, mint például: „Mi működött jól és mi nem?“, „Hogyan reagáltak a gyermekek a tevékenység során?“, „Mi volt érdekes?“, „Milyen kihívások merültek fel?“, „Melyek voltak a <<sikertörténetek>>?” keretet nyújthatnak a tevékenység végrehajtásának mérlegeléséhez és értékeléséhez. Ezenkívül a nemzeti tanterv, a tanulási eredmények és a szabadtéri tevékenységek és élmények összekapcsolása a szabadtéri tevékenységek előnyeinek bemutatását is lehetővé teszi (DEHORS projekt, 2021).

3.RÉSZ: Beköltözik a szabadtér

Az osztálytermi (beltéri) és a szabadtéri (kültéri) terek közötti folytonosságot nagyon fontosnak tartják a kisgyermekkorú nevelés és gondozás kontextusában a gyermekek holisztikus fejlődésének elősegítése érdekében. Ahogy Reggio és munkatársai (2023) állítják, a kültéri (szabadtér) és a beltéri (osztálytermi) oktatás számos módon integrálható, hogy a gyermekek számára holisztikus oktatási élményt nyújtson. Azt javasolják, hogy: (1) az iskola zengő tájként való megtapasztalása a testek, terek, anyagok és a természet hangzó elemeiben való elmerüléssel a szabadtéri tevékenységek során megfelelő előkészület lehet a megélt tapasztalat újbóli feltalálására a beltéri oktatásban, elősegítve a készségek és a tudás megszerzését; (2) a motoros játéknak szentelt beltéri terek újragondolása a szabadtéri mozgás megfigyelése után, amely a kifejező célokat emelte ki; és (3) egy olyan beltéri terület létrehozása, amely a kintről származó dekonstruált anyagok és természetes anyagok felfedezésére szolgál.

Egy másik értékes pedagógiai forrás a szabadtéri és a beltéri tanulás összekapcsolására a képeskönyvek használata, mivel ezek inspirálhatják a gyerekeket a szabadban való felfedezésre, miközben hozzáférést biztosítanak a természet beltéri ábrázolásaihoz. A „Képeskönyvek és a természet, képek és képek között. Módszerek és eszközök a szabadtéri olvasás népszerűsítésére” című, a Valle d’Aosta-i Egyetem által szervezett tanfolyam ⁽¹⁾ szerint a képeskönyvek sokféle célt szolgálhatnak; támogathatják a természeti környezet megfigyelését, aktiválhatják a művészeti, irodalmi és tudományos területek interdiszciplináris készségeit, ösztönözhetik a valós és képzeletbeli természet ábrázolásainak átgondolását, és elősegíthetik az ökológiai közösségek kialakítását.

¹ <https://www.univda.it/didattica/dipartimento-di-scienze-umane-e-sociali/offerta-formativa/corso-di-perfezionamento-albi-illustrati-e-natura-tra-immagini-e-immaginari-metodologie-e-strumenti-per-la-promozione-della-lettura-allaperto-albi-illustrati-e-natura-tra-immagini-e/>

A kisgyermeknevelőkkel készített interjúkból kiderült, hogy a legtöbb pedagógus a beltéri és kültéri tereket inkább egy folytonosságnak, mintsem különálló tanulási környezetnek tekintik. A legtöbb pedagógus hajlamos a kültéri és a beltéri tevékenységeket különböző módon áthidalni: vagy egy tevékenységet a beltérben kezdenek, és a tevékenységet a szabadban folytatják, vagy egy tevékenységet a szabadban kezdenek, és a tevékenységet a beltérben folytatják. Az eredmények azt mutatják, hogy a folytonosság alapelve az, hogy a kültéri és beltéri oktatási tevékenységek közötti átfedés fokozza a gyermekek tanulási élményeit, és motiválja őket a részvételre. A gyerekek értelmes kapcsolatokat tudnak teremteni a beltéri és a kültéri tapasztalataik között, és a hiteles kültéri tanulás megkönnyíti a témák és fogalmak megértését.

Hogyan tervezzünk hatékony osztálytermi környezetet a beltéri és kültéri oktatás folytonosságának elősegítése érdekében?

A beltéri és a kültéri tanulás közötti folytonosság elősegítése érdekében a pedagógusok megemlítették, hogy olyan kiegészítő tevékenységeket kell szervezni, amelyek mindkét környezetből származó tapasztalatokat tartalmaznak. Az iskola belső és külső terei közötti folyamatos és gyümölcsöző párbeszéd megszervezése sok, a projektben részt vevő pedagógus számára prioritást jelentett. Legtöbbjük megemlítette, hogy a szabadtéri tevékenységek hiteles tapasztalatokat nyújtanak az osztályteremben tárgyalt fogalmakhoz, és hogy gyakran a természetes anyagok (például levelek, sziklák és fadarabok), más tárgyak és a szabadtéri felfedezések dokumentációja (például rajzok, fényképek, videofelvételek) vagy akár a gyermekek emlékei és megélt tapasztalatai kezdeményezőként működhetnek egy tanulási eredmény sikeres eléréséhez, egy fogalom mélyreható elemzéséhez vagy kiterjesztéséhez, egy felmerült probléma megvitatásához és kritikus reflexiójához. Onida (2021) szerint a természetes anyagok, különösen a talaj, hídként összekapcsolhatják a kültéri és a beltéri

tevékenységeket. Azt írja, hogy bár a talaj kint van, és a gyerekeknek ki kell menniük a szabadba, hogy elmerüljenek a természeti környezetben, ugyanakkor a talaj könnyen behozható az iskolába, megkönnyítve a kinti és a benti tanulási tapasztalatok közötti folytonosságot. A gyermekek tanulási tapasztalatainak maximalizálása érdekében a pedagógusok megemlítették, hogy bölcsen és körültekintően kell megtervezni a szabadtéri és a beltéri oktatási tapasztalatokat összekötő nyílt végű tevékenységeket.

A technológia kiváló lehetőségeket kínál a kültéri és a beltéri élmények összekapcsolására. A pedagógusok megemlítették, hogy a digitális eszközök felhasználhatók a szabadtéri élmények dokumentálására és megosztására, lehetővé téve a gyermekek számára, hogy reflektáljanak élményeikre és összekapcsolják azokat az osztályteremben tanult fogalmakkal. A filmek, videók vagy a VR behozhatják a természetet az osztályterembe, különösen akkor, ha egyéb körülmények vagy akadályok – például a rossz időjárás, a közlekedés hiánya vagy a COVID-19 világjárvány idején – megakadályozzák a szabadban való részvételt. Emellett a fényképek vagy videók felhasználhatók a gyermekek képzeletének serkentésére, valamint a vita és a gondolkodás ösztönzésére.

Egészségvédelem és biztonság a hozzáférhető és befogadó osztálytermi környezet kialakításában

Alapvető fontosságú a hozzáférhető és befogadó osztálytermi környezet kialakítása, amely a gyermekek – köztük a fogyatékkal élők – különböző igényeihez igazított tanulási tapasztalatokat nyújt. Az inkluzív környezet megteremtése minden gyermek számára magában foglalja a hozzáférhető létesítmények, az adaptált tananyagok, a támogató tanítási módszerek és a megértés és elfogadás kultúrájának előmozdítását. Egy ilyen környezet végső célja annak biztosítása, hogy minden gyermek, oktatási igényeitől függetlenül, pozitív és gondoskodó környezetben sajátíthatja el a tudást. A sokféleség felismerése, a differenciált tanítási gyakorlatok adaptálása, az aktív

részvétel elősegítése és az esélyegyenlőség biztosítása minden gyermek számára a befogadás kulcsfontosságú intézkedései.

Az univerzális tervezés (Ron Mace, 1997) az inkluzív infrastruktúra egyik alapelve. Olyan terek, termékek és környezetek létrehozását hangsúlyozza, amelyeket minden képességű ember alkalmazkodás vagy speciális tervezés nélkül használhat. Az iskolák esetében ez azt jelenti, hogy az osztálytermet, folyosókat és közös helyiségeket úgy kell kialakítani, hogy azok a mozgássérült és egyéb fogyatékkal élő gyermekek számára is megfelelőek legyenek.

Osztálytermi struktúra

Az osztálytermi struktúra figyelembevétele kritikus fontosságú a biztonságos és befogadó környezet megteremtéséhez a gyermekek számára, beleértve az akadályozottsággal élőket is. Az osztályterem fizikai elrendezését, az akadálymentes be- és kijáratokat, az állítható bútorokat és az osztálytermi teret gondosan meg kell fontolni. A rámpák, liftek, automata ajtók és a megfelelő kapaszkodórácsokkal, megfelelő mosdókagylókkal és könnyen használható szerelvényekkel ellátott akadálymentesített mosdók biztosítják, hogy minden gyermek, beleértve a mozgáskorlátozottakat is, önállóan elférjen a tanulási környezetben. A jól megtervezett osztályterem elrendezésének kényelmesnek és a tanulást elősegítőnek kell lennie. Lehetővé kell tennie a gyermekek számára a szabad mozgást, és az egymással és a tanárral való interakciót. Ez magában foglalhat olyan tevékenységeket, mint a körjáték, a nagy padlón végzett tevékenységek és egyéb fizikai tevékenységek.

Oktatási anyagok, források és eljárások

Ahhoz, hogy hatékony tanulási élményt nyújtsunk a különböző szükségletű gyermekek számára, beleértve az akadályozottsággal élőket is, elengedhetetlen, hogy a sajátos érdeklődési körükhöz és tanulási stílusukhoz igazított anyagok széles skáláját biztosítsuk. Emellett a technológia felbecsülhetetlen értékű erőforrás lehet az inkluzív

tanulásban. A táblagépek, számítógépek és egyéb digitális eszközök számos módon használhatók a tanulás támogatására, például vizuális segédanyagok, interaktív gyakorlatok és audiovizuális anyagok biztosításához. Ezek az eszközök segíthetnek abban, hogy a tanulási élmény hozzáférhetőbbé és vonzóbbá váljon a gyermekek számára, valamint lehetőséget biztosítanak számukra a fontos digitális írástudás fejlesztésére. A különböző anyagok és technológiai eszközök kombinálásával a pedagógusok olyan tanulási környezetet teremthetnek, amely befogadó, dinamikus és vonzó minden gyermek számára, függetlenül az egyéni szükségleteiktől vagy képességeiktől. Fontos, hogy a pedagógusok számos tanítási technikát alkalmazzanak, és pedagógiai megközelítéseiket és értékeléseiket a tanulók egyéni tanulási preferenciáihoz igazítsák. Ez magában foglalja a különböző tanítási stratégiák alkalmazását annak biztosítása érdekében, hogy minden gyermek – függetlenül attól, hogy milyen tanulási stílust preferál – egyformán részt vehessen a tanulási folyamatban, és ezáltal megértse és megtartsa a tanított anyagot. Ezáltal a pedagógusok olyan befogadó és támogató tanulási környezetet teremthetnek, amely elősegíti minden gyermek tanulmányi sikerét. Ez a megközelítés segíthet biztosítani, hogy minden gyermeknek lehetősége legyen a sikerre és a teljes potenciáljának elérésére.

Támogató és biztonságos tanulási környezet

Fontos, hogy a kisgyermeknevelési osztályokban – mind a beltéri, mind a kültéri osztályterekben – biztonságos és gondoskodó környezetet teremtsünk, hogy a gyermekek értéknek és biztonságban érezzék magukat. A biztonságos és gondoskodó környezet olyan, amelyben a gyermekek érdeklődését felismerik, értékelik és gondos megfigyeléssel és rugalmas tervezéssel támogatják. Az ilyen környezet lehetővé teszi a befogadó megközelítést, amely minden gyermek erősségeit értékeli (DEHORS Project, 2021). Ez a kölcsönös tisztelet előmozdításával érhető el, mind a gyermekek között, mind a gyermekek és a pedagógusok között. Ahogy Hookway (2022) javasolja, egy ilyen környezet megteremtése és fenntartása érdekében a pedagógusok az alábbi tippeket

követhetik annak érdekében, hogy minden gyermek megfelelő támogatásban és tiszteletben részesüljön:

- Hallgasson meg minden gyermeket és az ő szempontjaikat, függetlenül a háttérüktől, fogyatékoságuktól vagy más tényezőktől.
- Állítson fel egyértelmű elvárásokat, és szervezze meg a tanulási környezetet világos és intuitív módon. Reagáljon következetes, empátikus jelenléttel a gyermekek stresszel kapcsolatos viselkedésére, és ne feledje, hogy a gyermekek cselekedetei érzelmi fejlődésük, készségeik és képességeik elsajátításának, valamint a megértő felnőttek folyamatos támogatásának kombinációjából fakadnak (Carpi, 2024).
- Olyan tantermi tevékenységek és megbeszélések beiktatása, amelyek elismerik a tanulók sokszínűségét.
- Biztosítsa, hogy minden gyermek részt vehessen az osztálytermi tevékenységekben. Ez magában foglalhatja alternatív lehetőségek biztosítását a speciális alkalmazkodást igénylő gyermekek számára.
- A gyermekekkel való kapcsolat kiépítése a tisztelet, a bizalom és a kölcsönös megértés alapján.
- Mutasson példát a gyerekeknek azzal, hogy tisztelettudóan és befogadóan beszél és viselkedik.
- Ösztönözze a gyerekeket arra, hogy aktívan tiszteljék egymást, függetlenül a háttérüktől és a meggyőződésüktől.
- Legyen nyitott a gyermekek szempontjaira, és válaszoljon tisztelettel és konstruktívan.

Annak biztosítása, hogy minden gyermek, képességeitől függetlenül, támogató környezetben tanulhasson és fejlődhessen, nem csupán egy koncepció, hanem elkötelezettség a hozzáférhető, befogadó és biztonságos tanulási környezet mellett. A minden képességnek megfelelő tanulási környezetek (beltéri és kültéri) megteremtése a pedagógusok, építészek, politikai döntéshozók és közösségek együttműködését igényli. A rugalmasság, a biztonság, az érzékszervi tudatosság, az UT és az együttműködés elveinek elfogadásával olyan iskolákat építhetünk, amelyek lehetővé teszik, hogy minden gyermek teljes mértékben kiaknázza a benne rejlő lehetőségeket, és hozzájárulnak egy igazságosabb és befogadóbb társadalomhoz. Ezáltal megmutatjuk, hogy hiszünk abban, hogy az oktatás mindenki számára jog, nem pedig kevesek kiváltsága.

Következtetések és ajánlások

Az Outdoor4mi iránymutatásokat olyan kutatás alapján dolgozták ki, amely figyelembe vette a kisgyermekes inkluzív nevelésével kapcsolatos legújabb publikációk szakirodalmi áttekintésének legfontosabb megállapításait, valamint a projektben részt vevő partnerországokban a 3–5 éves gyermekekkel – köztük az akadályozottsággal élő gyermekekkel – és szüleikkel foglalkozó ECEC-szakemberek és érdekelt felek interjúinak elemzése során felmerült ötleteket és témákat. A cél az, hogy hozzájáruljon az Erasmus+ környezetvédelmi és befogadási prioritásaihoz azáltal, hogy útmutatást nyújt az ECEC-oktatóknak arra vonatkozóan, hogyan tervezzenek befogadó szabadtéri tereket és tevékenységeket a 3–5 éves gyermekek számára, beleértve az akadályozottsággal élő gyermekeket is. Reméljük, hogy növelni tudjuk a pedagógusok szakértelmét a kültéri tevékenységek megvalósításában azáltal, hogy javaslatokat teszünk az akadályok és nehézségek leküzdésére, hogy minden gyermek élvezhesse ennek a megközelítésnek az előnyeit. Fontos megjegyezni, hogy bár az ebben a jelentésben bemutatott iránymutatások, vezérelvek, kulcsötletek és gyakorlati javaslatok nem képeznek abszolút tantervet, kiegészítő eszközként szolgálhatnak az ECEC pedagógusok ösztönzésére és támogatására a szabadtéri környezetek

hozzáférhető és biztonságos módon történő átalakításában és a 3–5 éves gyermekek szabadtéri tevékenységeinek megvalósításában.

A projekt során kialakult kulcsfogalmak a következők:

- A szabadtér fogalmát többféleképpen használják, például természetpedagógia, környezeti nevelés, tanórán kívüli oktatás, tapasztalati tanulás, kalandpedagógia, helyalapú tanulás vagy valós életben való tanulás.
- A szabadtéri oktatás és a kapcsolódó tanulási koncepciók a tanulás olyan megtestesült, aktív és autentikus megközelítéseként nyertek elismerést, amelyek a természetes környezetben zajlanak, kezdve az iskolaudvartól és a helyi környezettől, a tanintézménytől távol eső kirándulásokig. Ez magában foglalja a természeti világról való tanulást, de kiterjed a természeti környezettel kapcsolatos bármely témával, készséggel vagy érdeklődési körrel való foglalkozásra is. A szabadtéri oktatás helyszínei közé tartoznak például a természetben tett látogatások (pl. erdők, mezők, tengerpart, tavak, folyók), kulturális helyszínek (pl. múzeumok, színházak, koncertek) és egyéb helyek (pl. városi parkok, városi utcák, oktatási programok).
- A szabadtéri tevékenységekben való részvétel számos előnnyel járhat a gyermekek, különösen a mozgáskorlátozottak számára. Az ilyen tevékenységekben való részvétellel a gyermekek hiteles tanulási tapasztalatokat szerezhetnek, amelyek elősegítik az általános jólétet és a tanulmányi sikert. A szabadtéri tevékenységek segíthetnek a gyermekeknek a kognitív és szociális készségek fejlesztésében, és javíthatják mentális egészségüket.
- Bár az ECEC-kontextusban a szabadban való tartózkodás jellemzően a szabad játékhoz kapcsolódik (ami nagyon hasznos a kisgyermekek számára), kiváló helyszín lehet strukturáltabb tevékenységekhez is, amelyek minden gyermeket –

beleértve az akadályozottsággal élőket is – segítenek a készségek széles skálájának elsajátításában és fejlesztésében olyan tantárgyakban, mint a matematika, történelem, geológia, művészet, zene és kommunikáció.

- A szabadtéri tevékenységek rendszeres beépítése az ECEC-be lehetővé teszi a tanterv tanítását, és alapvető fontosságú lenne a következőkhöz is:
 - Az önálló, aktív tanulás ösztönzése
 - A kognitív fejlődés fokozása
 - Kommunikációs és interperszonális készségek fejlesztése
 - Az egyéni és kulturális identitás érzésének kialakítása
 - A fizikai képességek, a jólét és az egészség erősítése
 - A környezettudatosság és a természettel való kapcsolat elősegítése.
- A szabadtéri oktatási folyamatok minősége a szabadtéri terek előkészítésének és kialakításának minőségéhez kapcsolódik, amelyeknek biztosítaniuk kell az akadályozottsággal élő gyermekek számára a hozzáférhetőséget. A gyermekek számára kialakított szabadtéri tereket úgy kell megtervezni, hogy az akadályozottsággal élő gyermekek igényeihez igazodva biztonságos és élvezetes környezetet biztosítsanak az aktív játékhoz és a tanuláshoz.
- Annak érdekében, hogy olyan hozzáférhető szabadtéri tereket biztosítsunk, amelyek nem marginalizálják vagy zárják ki a mozgássérült és más fogyatékkal élő gyermekeket, javasoljuk az UT koncepció elfogadását:
 - A minimális hozzáférhetőségen túllépve egyenlő hangsúlyt kell fektetni a sokszínű játéklehetőségek maximalizálására és a társadalmi befogadás támogatására.

- Olyan tér létrehozása, ahol mindenkit szívesen látnak
 - Azonos vagy egyenértékű tapasztalatok és tevékenységek nyújtása (ezeket különböző módon kell biztosítani a különböző emberek számára)
 - Olyan tér kialakítása, amely hozzáférhető, inkluzív útvonalakkal és infrastruktúrával rendelkezik, valamint hozzáférést biztosít a megfelelő földi és emelt szintű tevékenységekhez.
- Az a módszertani és pedagógiai szemlélet, amelyen keresztül a szabadtéri tevékenységeket tervezik, elismeri a gyermeket, mint a tanulás aktív szereplőjét, a játékon keresztül történő tanulást, mint a kisgyermekkorai nevelés és oktatás kulcsfogalmát, és elismeri, hogy a technológia nélkülözhetetlen eszköz, amely forradalmian új lehetőségeket teremt, és lehetővé teszi minden gyermek inkluzív, értelmes részvételét.
- A szabadtéri tevékenységek minden szempontjának megtervezése és átgondolása alapvető fontosságú a szabadtéri tevékenységek sikeres megvalósításához minden gyermek számára, beleértve az akadályozottsággal élőket is. A pedagógusoknak fontos szerepük van a szabadidős tevékenységek élményének alakításában, hogy az inkluzív, hozzáférhető és vonzó legyen. A szabadidős tevékenységek tervezése és megvalósítása során végzett gondos munkaterv többek között a következőket foglalhatja magában:
- Megfelelő szabadtéri terek meghatározása és a környezet olyan módon történő megszervezése, hogy az minden gyermek számára elérhető legyen.
 - Olyan tevékenységek tervezése, amelyek ösztönzik a fogyatékkal élő és nem fogyatékkal élő gyermekek közötti interakciót.

- Kommunikáció a szülőkkel, hogy tájékoztassák őket a szabadtéri tevékenység részleteiről, beleértve a tevékenység terjedelmét, helyét, idejét, a megfelelő ruházatot és étkezést.
 - Az akadályozottsággal élő gyermekek szüleivel való személyes kommunikáció ösztönzése, hogy biztosítsák a gyermekük tevékenységben való részvételének kölcsönös megértését, és hogy foglalkozzanak az esetleges aggályaikkal.
 - Beszéljük meg a gyerekekkel a szabadtéri tevékenység vagy élmény kontextusát, és közöljünk néhány alapvető szabályt, amelyeket jobb, ha közösen alakítunk ki.
- A technológia kiváló lehetőségeket kínál a szabadtéri tevékenységek megkönnyítésére, valamint a szabadtéri és a beltéri élmények összekapcsolására. A digitális eszközök használata a szabadtéri élmények dokumentálására és megosztására arra ösztönzi a gyerekeket, hogy reflektáljanak élményeikre, és összekapcsolják azokat az osztályteremben tanult fogalmakkal. A filmek, videók vagy a VR hatékony eszközök, amelyek a természetet az osztályterembe hozhatják, különösen azokban az esetekben, amikor olyan helyzetek vagy akadályok, mint a rossz időjárás, a közlekedés hiánya vagy a COVID-19 világjárvány idején korlátozzák a szabadtéri területekhez való hozzáférést. Emellett a fényképek vagy videók serkenthetik a gyermekek képzeletét, és megkönnyíthetik a vitát és az elmélkedést.
- Annak érdekében, hogy a gyermekek számára átfogóbb tanulási élményt nyújtsanak, és kapcsolatot teremtsenek a beltéri és a kültéri oktatás között, a pedagógusoknak olyan kiegészítő tevékenységeket kell beépíteniük, amelyek mindkét környezetből származó tapasztalatokat integrálnak. Ez úgy érhető el, ha folyamatos párbeszédet alakítanak ki az iskola belső és külső terei között. Ez

a párbeszéd elengedhetetlen annak biztosításához, hogy a gyermekek olyan változatos tapasztalatokhoz jussanak, amelyek fokozzák az oktatásukat és felkészítik őket a való világban való boldogulásra. A szabadtéri tevékenységek például olyan hiteles tapasztalatokat nyújthatnak, amelyek megerősítik az osztályteremben tanított fogalmakat. Más esetekben a természetes anyagok, például levelek, sziklák és fadarabok, valamint a szabadtéri felfedezések tárgyai és dokumentációja (például rajzok, fényképek és videofelvételek) hatékony eszközök lehetnek a sikeres tantermi tanulási eredmények eléréséhez. Ezen túlmenően, az emlékekről és a szabadtéri tevékenységekről szerzett személyes tapasztalatok megosztása vitára ösztönözheti a gyermekeket, mélyrehatóan elemezhetik a fogalmakat, megbeszélhetik a kérdéseket és kritikai reflexióra ösztönözhetik a őket.

- A befogadó és biztonságos tanulási környezet megteremtése minden gyermek számára, beleértve az akadályozottsággal élőket is, megköveteli a különböző igényű gyermekek számára könnyen hozzáférhető létesítmények biztosítását, valamint a különböző tanulási stílusokhoz igazítható tananyagok és tanítási módszerek kidolgozását. Egy ilyen környezet (kültéri vagy beltéri) végső célja annak biztosítása, hogy minden tanuló, egyéni tanulási igényeitől függetlenül, támogató és pozitív környezetben férhessen hozzá az információkhoz. Az ennek eléréséhez szükséges legfontosabb intézkedések közé tartozik a gyermekek közötti egyedi különbségek felismerése és megünneplése, az egyes gyermekek igényeihez igazítható tanítási stratégiák alkalmazása, az aktív részvétel ösztönzése és a mindenki számára biztosított esélyegyenlőség előmozdítása.

Az akadálymentes és befogadó, minden képességet figyelembe vevő beltéri és kültéri tanulási terek létrehozása mindig a pedagógusok, a politikai döntéshozók, az építészek és a közösségek együttműködésének eredménye. A rugalmasság, a biztonság, az érzékszervi megfontolások, az UT és az együttműködés elveinek elfogadásával a

tanulási terek kiváló tanulási környezetté alakíthatók át, amelyek lehetővé teszik, hogy minden gyermek teljes mértékben kiaknázza a benne rejlő lehetőségeket, és hozzájárulnak a befogadóbb oktatáshoz. A gyermekek holisztikus fejlődéséhez elengedhetetlen a tanulási környezetek kialakítása és a beltéri és kültéri tevékenységek tervezése, amelyek minden gyermek számára elősegítik az aktív, hiteles, játékos és élményszerű tanulást.

Referenciák, könyvészet

Barrable, A. & Booth, D. (2020). Nature Connection in Early Childhood: A Quantitative Cross-

Sectional Study. *Sustainability*, 12, 375. <https://doi.org/10.3390/su12010375>

Bento O. J., & H. Sands eter E. B. (2020). Affordances for physical activity and well-being in ECEC

outdoor environment. *Journal of Environmental Psychology*, 69. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2020.101430>.

Bortolotti A. (2019). *Outdoor Education. Storia, Ambiti e Metodi*. Guerini Scientifica.

Bortolotti, A., Schenetti, M., & Telese, V. (2020). Outdoor Education as potential inclusive approach.

A research into Kindergatens of Bologna Municipality. *Italian Journal of Special Education for Inclusion*, 8(1), 417-433.

Birkeland, A. (2019). Temporal settings in kindergarten: A lens to trace historical and current cultural

formation ideals? *Journal of European Early Childhood and Care Research*, 27(1), 53-67.

Birkeland, Å., Sørensen, H.V. (2021). Time Regulation as Institutional Condition for Children's

Outdoor Play and Cultural Formation in Kindergarten. In: Grindheim, L.T., Sørensen, H.V., Rekers, A. (Eds.) *Outdoor Learning and Play. International Perspectives on Early Childhood Education and Development*, 34. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-72595-2_7

Brink, J., Leimonel, T., Lipponen, L., & Kallio-Tavin, M. (2023). Open design pedagogy: Revealing

openness in early childhood education with digital technology. *International Journal of education through art*, 19(2), 223-240.

Bronfenbrenner, U. (2001). The bioecological theory of human development. In N. J. Smelser & P.

B. Baltes (Eds.), *International encyclopedia of the social and behavioral sciences* (pp.6963-6970). Elsevier.

Carpi, L. (2024). *Educare secondo natura in e outdoor: la risposta psicomotoria ai Bisogni Educativi Naturali*. Centro studi Erickson.

Coppola, R. Tortella, P., Coco, D., & Sgrò, F. (2021). *How can the technology be integrated in Outdoor*

Movement Education for children and the youth with special needs? 10.14198/jhse.2021.16.Proc2.50.

[DEHORS Project \(2021\). "Guide for the development and valorization of outdoor spaces. Intellectual Output 2." DEveloping innovative learning contexts in pre-sHools' OutdooR Spaces. https://dehors-project.eu/docs/Dehors_Guida_EN.pdf](https://dehors-project.eu/docs/Dehors_Guida_EN.pdf)

EIDD-Design for all Europe, <https://dfaeurope.eu/>

Fischetti, F., Cataldi, S., Di Terlizzi, P., Greco, G. (2020). Multilateral methodology in physical

education improves coping skills, resilience and physical fitness in drug addicts. *Journal of Human Sport and Exercise*, 15 (2), 367-379.

Frederiks Dettweiler U. & Mygind E. (2020). Dansk udeskole I et international tog

sammenlignende perspektiv. In (Edt.) E. Mygind. Udeskole. TEACHOUT-projektets resultater. Outdoor school. The results of the TEACHOUT project.

Giunti, C., Lotti, P., Mosa, E., Naldini, M., Orlandini, L., Panzavolta, S., Tortoli, L. et al. (a cura di), "Avanguardie educative". Linee guida per l'implementazione dell'Idea "Outdoor education", versione 2.0 [2023], INDIRE, Firenze, 2023.

Gray, T. (2018). Outdoor learning: not new, just newly important. *Curriculum Perspectives*, 38(2),

145-149. <https://doi.org/10.1007/s41297-018-0054-x>

Güdelhöfer, I. (2016). *Outdoor Education and Inclusion of children with special needs – A case study*

from Germany. Linköping University. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:942099/FULLTEXT03.pdf>

Haraga, A. (2023). Promovarea incluziunii sociale în cadrul activităților outdoor, In

Revista Profesorului, ISSN 2602-0068, ISSN-L 2602-0068, retrived from <https://revistaprofesorului.ro/promovarea-incluziunii-sociale-in-cadrul-activitatilor-outdoor/> , on the 8.01.2024

Hedegaard, M. (2020). Children's perspectives and institutional practices as keys

in a whole- ness approach to children's social situations of development. *Learning, Culture and Social Interaction*, 26. <https://doi.org/10.1016/j.lcsi.2018.04.008>

Hills, D., & Thomas, G. J. (2021). Digital technology in outdoor education. In G. J. Thomas, J. Dymont,

& H. Prince (Eds.), *Outdoor environmental education in higher education :International perspectives* (pp. 147–159). Springer.

Hills, D., van Kraalingen, I., & Thomas, G. J. (2023). The Impact of Technology on Presence in Outdoor

Education. *Journal of Experiential Education*, 0(0). <https://doi.org/10.1177/10538259231202452>

Hookway, J. (2022). Special Education Classroom: Creating A Safe And Inclusive

Environment. <https://brainwave.watch/special-education-classroom-creating-a-safe-and-inclusive-environment/>

lanes, D., Demo, H., & Dell'Anna, S. (2020). Inclusive education in Italy: Historical steps, positive

developments, and challenges. *Prospects*, 49(3), 249-263: <https://link.springer.com/article/10.1007/s11125-020-09509-7>

Jerowsky, M. & Borda, A., (2022). Virtual reality can support and enhance outdoor

environmental education, The Conversation.
<https://magazine.alumni.ubc.ca/2022/environment-technology/virtual-reality-can-support-and-enhance-outdoor-environmental-education>

Kiviranta, Leena & Lindfors, Eila & Rönkkö, Marja-Leena & Luukka, Emilia. (2023).
Outdoor learning

in early childhood education: exploring benefits and challenges. *Educational Research*. 1-18. 10.1080/00131881.2023.2285762.

Lattarulo M., Vandelli D. (2021). Laboratori con i materiali naturali. Percorsi ed attività
in sezione e

all'aperto. *Scuola dell'Infanzia*. Erickson.

Landscapes for Learning. "How to make a playground wheelchair accessible". June
1, 2023. Onlicne: <https://landscapes4learning.com/how-to-make-a-playground-wheelchair-accessible/>

Luini, L. (2023). Sguardi sulle cose fuori. *Bambini*, 39(10), 6-7.

Lynch, H., Moore, A., Edwards, C., & Horgan., L. (2020). Advancing Play Participation for
All: The

Challenge of Addressing Play Diversity and Inclusion in Community Parks and
Playgrounds. *British Journal of Occupational Therapy*, 83 (2), 107-117.
doi:10.1177/0308022619881936.

Malaguti E., & Augenti M.A. (2022). From the person to the learning environment, through
an

ecological social human approach. The IEP as a real planning tool to promote inclusive education through multiple pluralistic proposals. *QTimes. Journal of Education, Technology and Social Studies*, 14(1).

Mann, J., Gray, T., Truong, S., Brymer, E., Passy, R., Ho, S., Sahlberg, P., Ward, K., Bentsen, P., Curry,

C., & Cowper, R. (2022). Getting Out of the Classroom and Into Nature: A Systematic Review of Nature-Specific Outdoor Learning on School Children's Learning and Development. In *Frontiers in Public Health* (Vol. 10). Frontiers Media S.A. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2022.877058>

Merçon-Vargas, E.A., Lima, R.F.F., Rosa, E.M. and Tudge, J. (2020), Processing

Proximal Processes: What Bronfenbrenner Meant, What He Didn't Mean, and What He Should Have Meant. *J Fam Theory Rev*, 12, 321-334. <https://doi.org/10.1111/jftr.12373>

Moore, A., Boyle, B. & Lynch, H. (2023). Designing public playgrounds for inclusion:

a scoping review of grey literature guidelines for Universal Design. *Children's Geographies*, 21(3), 422-441. DOI: 10.1080/14733285.2022.2073197

Morse, P. (2023). The Impact of Outdoor Recreation Activities on Individuals with Physical

Disabilities: A Synthesis Project. Master's thesis, SUNY Brockport, State University of New York, Department of Kinesiology, Sport Studies, and Physical Education.

Murillo, J.F.M., González, P.H., Arjones, A., Peña, J.J.D., Sinoga, J.D.R. (2018). La Educación al Aire

Libre Como Herramienta para Mejorar el Aprendizaje del Alumnado. Available online: <https://hdl.handle.net/10630/16751>

Munge, B., & Thomas, G. (2021). Managing outdoor fieldwork. In G. J. Thomas, J. Dymont, & H.

Prince (Eds.), *Outdoor environmental education in higher education: International perspectives* (pp. 389–398). Springer.

Mussini I., Gilioli C., Rustichelli F., Martini D. & Gariboldi A. (2020). Progetto e/è ricerca.

Approfondimenti ed esperienze nei servizi educativi per l'infanzia, Junior Edizioni p.94 <http://hdl.handle.net/11380/1226880>

Mygind E. (2020). (Ed.). Udeskole. TEACHOUT-projektets resultater. (Outdoor school. The results of

the TEACHOUT project).

National Standards Authority of Ireland (NSAI) Standards. (2021). Accessibility and Usability of the

Built Environment – Functional Requirements.” I.S. EN17210:2021&LC:2021. Dublin: NSAI.

Onida, M. C. (2021). La Terra, tra indoor e outdoor, per un'educazione ecologica. Zeroseiup.

<https://www.zeroseiup.eu/la-terra-tra-indoor-e-outdoor-per-una-educacione-ecologica/>

Özgem, K. & Akçıl, U. (2022). An Investigation of Preschool Level Out-of-Class Education Activities in

Finland, Estonia, Ireland, and Turkey within the Framework of 21st Century Skills. *Sustainability* <https://doi.org/10.3390/su14148736>

Passy, R., Blackwell, I. (2022). Natural Connections: Learning About Outdoor-Based Learning. In:

Jucker, R., von Au, J. (Eds) *High-Quality Outdoor Learning*. Springer, Cham.
https://doi.org/10.1007/978-3-031-04108-2_18.

Pozzo, E., & Alastra, V. (2021). Dare voce ai bambini attraverso la metodica del photovoice: gli ambienti e la vita scolastica ripensati ai tempi del Covid 19. *Journal of Health Care Education in Practice*, 3(*Journal of Health Care Education in Practice* VOL. 3/1), 115-118.

Reggio, G., Lentini, R., Benatti, D. & Ceresa, F. (2023). Rinnovare gli sguardi. Osservare il fuori per

cambiare (anche) dentro. *Bambini*, 39(8), 36-40.

Rojo-Ramos, J., Manzano- Redondo, F., Barrios-Fernandez, S., García-Gordillo,

M.A., & Adsuar, J.C. (2021). Early Childhood Education Teachers' Perception of Outdoor Learning Activities in the Spanish Region of Extremadura. *Sustainability* 13, 8986. <https://doi.org/10.3390/su13168986>

Schenetti, M., & Pera, C. L. (2021). Riscoprire il gioco all'aperto per innovare i servizi educativi e le competenze professionali degli adulti. *IUL Research*, 2(4), 120-132.

Schenetti, M., & Petrucci, L. (2023). Promoting Inclusive Education Through Participatory Design of

Outdoor Learning Spaces: Insights from Italian Educational Services. *L'integrazione scolastica e sociale*, 4(22), 6-24.

Stavrianos, A., & Pratt-Adams, S. (2022). Representations of the Benefits of Outdoor Education for

Students with Learning Disabilities: A Thematic Analysis of Newspapers. *Open Journal of Social Sciences*, 10, 256-268. <https://doi.org/10.4236/jss.2022.106020>

The Center for Universal Design (1997). The principles of universal design, Version

2.0. Raleigh: North Carolina State University. http://www.design.ncsu.edu/cud/about_ud/udprincipleshtmlformat.html

Thomas, G. J. (2019). Learning to be a group facilitator in outdoor education: Using

self-awareness to overcome fears and be fully present. *Journal of Adventure Education & Outdoor Learning*, 19(4), 287-300. <https://doi.org/10.1080/14729679.2018.1509720>

Thomas, G. J. (2021). Intentionality for outdoor educators. In G. J. Thomas, J. Dymont, & H. Prince

(Eds.), *Outdoor environmental education in higher education: International perspectives* (pp. 135-145). Springer.

Van Dijk-Wesselius J.E, van den Berg A.E., & Maas J and Hovinga, D. (2020). Green Schoolyards as

Outdoor Learning Environments: Barriers and Solutions as Experienced by Primary School Teachers. *Frontiers in Psychology*, 10, 2919. DOI: 10.3389/fpsyg.2019.02919

Villa, F. (2021). Fare ricerca in contesti educativi all'aperto: alcune riflessioni metodologiche sugli strumenti video. In La responsabilità della pedagogia nelle trasformazioni dei rapporti sociali. Storia, linee di ricerca e prospettive. Atti Junior Congresso Nazionale SIPED (pp. 331-339). Pensa Multimedia.

Vladescu, E. (2022): Învățarea bazată pe competențe din perspectiva educației outdoor,
In: EDICT -

Revista educației (ISSN 1582 - 909X), <https://edict.ro/invatarea-bazata-pe-competente-din-perspectiva-educatiei-outdoor/>, accessed on 16.01.2024

Vygotsky, L. S. (2016). Play and its role in the mental development of the child. *Soviet Psychology*,

5(3), 6-18.

UNESCO (2021). *Reimagining our Futures Together: A new social contract for education*. France.

Wattchow, B. (2021). Place-responsiveness in outdoor environmental education. In G. J. Thomas, J.

Dyment, & H. Prince (Eds.), *Outdoor environmental education in higher education: International perspectives* (pp. 101-110). Springer.

Image Source: Freepik

Partnership:

